

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Kotnikova ulica 28, 1000 Ljubljana

T: 01 369 77 00

F: 01 369 78 32

E: gp.mddsz@gov.si

www.mddsz.gov.si

Številka: 0070-3/2016	
Ljubljana, 21. julij 2016	
EVA 2016-2611-0006	
GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE	
Gp.gs@gov.si	
ZADEVA: Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju nasilja v družini – predlog za obravnavo	
1. Predlog sklepov vlade:	
Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU – 1G in 65/14) je Vlada Republike Slovenije na svoji ... seji ... sprejela naslednji	
SKLEP	
Vlada Republike Slovenije je določila besedilo Predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju nasilja v družini (EVA 2015-2611-0057) in ga pošlje v obravnavo Državnemu zboru Republike Slovenije po rednem postopku.	
mag. Darko Krašovec GENERALNI SEKRETAR	
Prejmejo:	
<ul style="list-style-type: none">- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti- Ministrstvo za finance- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo	
2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:	
/	
3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:	
Andrej Del Fabro, generalni direktor Direktorata za družino	
3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:	
/	
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:	
dr. Anja Kopač-Mrak, ministrica Martina Vuk, državna sekretarka Peter Pogačar, državni sekretar Andrej Del Fabro, generalni direktor Direktorata za družino	
5. Kratek povzetek gradiva:	
Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju nasilja v družini bo dopolnil oziroma posodobil obstoječi Zakona o preprečevanju nasilja v družini, in sicer na način, da bo še bolj zaščitil žrtve nasilja v družini in izboljšal delovanje državnih institucij pri obravnavanju tovrstnega	

nasilja. Cilj predloga zakona je natančneje opredeliti nasilje v družini in posodobiti definicijo družinskih članov, izboljšati koordinacijo in komunikacijo med vsemi pristojnimi institucijami in organi ter izboljšati postopke za obravnavo nasilja v družini. Splošni cilj predloga zakona je torej dopolnitev in natančnejša ureditev tistih določb, ki so se do sedaj v praksi izkazale kot problematične in premalo učinkovite. Učinkovita in hitra obravnava primerov nasilja v družini in prav takšni postopki namreč omogočajo hitro vrnitev žrtve v normalno življenje, s čimer se zmanjšajo posledice tovrstnega nasilja in prepreči nadaljnja zloraba.

6. Presoja posledic za:

a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	DA/NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	DA/NE
c)	administrativne posledice	DA/NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	DA/NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	DA/NE
e)	socialno področje	DA/NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none"> – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij 	DA/NE

7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR:

(Samo če izberete DA pod točko 6.a.)

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)		Znesek za t + 1	
SKUPAJ				

OBRAZLOŽITEV:**I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu****II. Finančne posledice za državni proračun****II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:**

/

II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:

/

II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:

/

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:

Predlog zakona ne bo imel finančnih posledic za državni proračun in druga javnofinančna sredstva.

8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:

Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:

- pristojnosti občin,
- delovanje občin,
- financiranje občin.

DA/NE

Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje:

- Skupnosti občin Slovenije SOS: DA/NE
- Združenju občin Slovenije ZOS: DA/NE
- Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: DA/NE

9. Predstavitev sodelovanja javnosti:

Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:

DA/NE

Aprila 2015 je bila oblikovana široka medresorska delovna skupina, ki je vključevala tako predstavnike relevantnih resorjev za obravnavo nasilja v družini, kot tudi predstavnike izvajalcev, sodišč in nevladnih organizacij. Namen delovne skupine je bil, da preuči izkušnje z izvajanjem zakona in pripravi predlog novele, s katero bi veljavni zakon nadgradili in izboljšal delovanje državnih institucij pri obravnavanju nasilja v družini in zaščiti žrtev.

Predlog zakona je bil objavljen na portalu e-demokracija in na spletni strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti dne 1. februarja 2016. V javni razpravi je bil 30 dni.

V času javne razprave so mnenja, predloge in pripombe k predlaganemu zakonu posredovali:

- CNVOS – obrazložitev členov, opis razlogov za sprejem novele in poglavitne rešitve,
- Aktiv strokovnih delavcev/delavk na področju obravnave nasilja v družini v Obalno-kraški in Primorsko – notranjski regiji – spremljevalec žrtve, delo s povzročitelji nasilja,
- Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC – nasilje nad ženskami,
- Svetovalnica za žrtve nasilja in zlorab Maribor - zanemarjanje kot oblika nasilja,
- Socialna zbornica Slovenije - zaščita žrtve, delo s povzročitelji nasilja,
- Door, Društvo za otroke, očetovstvo in resnico – definicija nasilja in nasilje nad moškimi,
- Društvo za nenasilno komunikacijo - sodni postopki, brezplačna pravna pomoč, prepoved alternativnega reševanje sporov po tem zakonu,
- Okrožno sodišče v Ljubljani in Mariboru in Višje sodišče v Ljubljani – sodni postopki, trajanje ukrepov,
- Skupnost centrov za socialno delo Slovenije,

- Varuh človekovih pravic – pravica žrtve do zagovornika,
- Združenje proti spolnemu zlorabljanju – zaščita otrok,
- Glas žensk Slovenije – zaščita otrok in mamic, stanovanjski problemi in preživnina.

V obdobju javne razprave je Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti skupaj z Zvezo prijateljev mladine Slovenije ter Društvom za nenasilno komunikacijo sodelovalo pri organizaciji okrogle mize na temo predlagane novele ZPND.

Predlogi so bili v največji možni meri upoštevani. Organizirani so bili posebni dvostranski sestanki s posameznimi organizacijami, ki so posredovale obsežnejše oziroma kompleksnejše pripombe. Do ključnih pripomb se je opredelila tudi medresorska delovna skupina.

10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	DA/NE
---	--------------

11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	DA/NE
---	--------------

Peter Pogačar
DRŽAVNI SEKRETAR

Priloge:

- predlog zakona

**ZAKON
O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O PREPREČEVANJU NASILJA V DRUŽINI**

I. UVOD

1. Ocena stanja in razlogi za sprejem predloga

Nasilje v družini je splošni družbeni problem, saj posega v temeljne človekove pravice in predstavlja grobo zlorabo moči ene osebe nad drugo. To področje je bilo v Sloveniji do leta 2008 umeščeno v različne področne zakone. Ker gre za izjemno pomembno področje in ga je bilo potrebno sistematično urediti, je leta 2008 Slovenija sprejela Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08, v nadaljnjem besedilu: ZPND), ki je v samostojen pravni akt združil tovrstno problematiko. ZPND tako predstavlja prvi zakon v slovenskem prostoru, ki opredeli nasilje v družini in jasno definira različne vrste tovrstnega nasilja, hkrati pa določa vlogo, naloge in sodelovanje različnih državnih organov in nevladnih organizacij pri obravnavanju nasilja v družini ter opredeljuje ukrepe za varstvo in zaščito žrtev nasilja v družini. Zakon posebej varuje najranljivejše družbene skupine, in sicer invalide, starejše, oseb z različnimi ovirami ter otroke.

Slovenija je v zadnjem desetletju naredila velik korak na področju obravnavanja in preprečevanja nasilja v družini. Zraven omenjenega zakona je sprejela tudi pomembne strateške dokumente, ki podrobneje opredeljujejo ukrepe za zaščito žrtev. Leta 2009 je Državni zbor sprejel Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini, ki določa cilje, ukrepe in ključne nosilce politik za preprečevanje in zmanjševanje nasilja v družini. Temeljna cilja tega dokumenta sta povezati ukrepe različnih resorjev in zagotoviti učinkovite dejavnosti za zmanjšanje nasilja v družini, in sicer na ravni njegovega prepoznavanja in preprečevanja. Omeniti velja, da so bili sprejeti tudi štirje podzakonski akti, ki se nanašajo na postopanje različnih organov in služb v zvezi z obravnavo nasilja v družini. Poleg tega so bila pripravljena tudi različna navodila in smernice za delovanje institucij na področju boja proti nasilju v družini. Leta 2008 je bil sprejet tudi novi Kazenski zakonik, ki nasilje v družini opredeljuje kot kaznivo dejanje, leta 2013 pa Zakon o nalogah in pooblastilih policije, ki je dopolnil policijsko pooblastilo v primerih odreditve prepovedi približevanja tudi s pridržanjem kršitelja oziroma kršiteljice, ki ne spoštuje takšne prepovedi. Vsi ti normativni ukrepi so prispevali k izboljšanju sistemske ureditve preprečevanja in boja proti nasilju v družini.

Slovenija je podpisnica praktično vseh pomembnejših deklaracij, konvencij in sporazumov, ki urejajo problematiko nasilja v družini in nad ženskami. Leta 2014 je ratificirala izjemno pomemben dokument, in sicer Konvencijo Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (t.i. Istanbulska konvencija). Osnovni cilj konvencije je ustvariti Evropo brez nasilja nad ženskami in nasilja v družini. Konvencija je tako izhodišče za različne ukrepe, ki nasilje v družini in nad ženskami pravno in dejansko umeščajo v širši okvir boja proti diskriminaciji žensk in doseganja enakosti spolov. Države pogodbenice obvezuje k celostnemu pristopu obravnave nasilja, ki vključuje preprečevanje nasilja, zaščito in podporo žrtev, pregon storilcev in celovito ter koordinirano ukrepanje. Da je bil sprejem konvencije nujen korak v smeri celovitejše in učinkovitejše obravnave nasilja v družini, dokazuje tudi najnovejša študija Evropskega inštituta za enakost spolov z naslovom Ocena stroškov nasilja zaradi spola v Evropski uniji. Študija je pokazala, da je problem tovrstnega nasilja v prvi vrsti problem človekovih pravic žensk in osnovni namen ukrepov je seveda preprečevanje nadaljnjih kršitev teh pravic, saj ima to hude posledice za ranljive skupine, zlasti ženske.

Slovenija je naredila velik napredek tudi na področju zaščite otrok. Sprejela je Konvencijo o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo (t.i. Lanzarotsko konvencijo), ki je začela veljati s 1. januarjem 2014. Konvencija je eden ključnih instrumentov Sveta Evrope na področju boja proti

spolnemu izkoriščanju otrok in celovito ureja tovrstno problematiko, vključno z inkriminacijo vseh vrst spolnih deliktov, storjenih nad otroki, pregon storilcev ter zaščito žrtev.

V zadnjih letih so bili izvedeni številni ukrepi, ki prispevajo k izboljšanju celostne obravnave žrtev nasilja v družini ter projekti za širitev mreže kriznih centrov, materinskih domov in varnih hiš po Sloveniji. Število kapacitet za nastanitev žrtev nasilja v družini se povečuje. V skladu z Resolucijo o nacionalnem planu socialnega varstva za obdobje 2013 – 2020 (Uradni list RS, št. 39/13) se načrtuje povečanje števila kriznih centrov za žrtve nasilja iz obstoječih 12, od katerih jih je deset namenjenih otrokom in mladoletnikom, dva pa odraslim žrtvam nasilja, na skupno 14, kjer bi se število kriznih centrov za odrasle žrtve nasilja povečalo na štiri. Na področju socialnovarstvenih programov je določeno, da mreža programov za preprečevanje nasilja, programov za pomoč žrtvam nasilja in programov za delo s povzročitelji nasilja vključuje preventivne programe, informacijske in svetovalne programe ter programe telefonskega svetovanja, programe koordinacije, podpore ter izvajanja pomoči in samopomoči, nastanitvene programe in terapevtske programe. Ciljni obseg javno verificiranih programov v resoluciji je 14 svetovalnic, en telefon za svetovanje, 15 skupin za samopomoč, deset materinskih domov s skupno 200 mesti, 18 varnih hiš s skupno 280 mesti in dva krizna centra za odrasle žrtve nasilja z otroki s skupno 40 mesti. Stanje kapacitet ob sprejemanju resolucije je bilo 11 svetovalnic, en telefon za svetovanje, 14 skupin za samopomoč, osem materinskih domov (165 mest), 16 varnih hiš (265 mest) in en krizni center za odrasle žrtve nasilja z otroki (16 mest).

MDDSZ vsako leto preko javnih razpisov financira številne programe za preprečevanje nasilja v družini, programe za delo z žrtvami in povzročitelji nasilja (zneski so v EUR):

Leto	2013	2014	2015
Krizni centri za mlade	1.887.172,00	1.670.704,00	1.741.559,00
Krizni center za odrasle žrtve nasilja	299.057,00	276.052,00	311.169,00
Materinski domovi	593.736,40	561.873,60	612.827,70
Varne hiše	1.352.412,20	1.302.267,40	1.312.505,30

Na področju preprečevanja in obravnave nasilja v družini so bile izvedene številne preventivne dejavnosti ozaveščanja za strokovno in širšo javnost. Med letoma 2013 in 2015 je potekala dveletna nacionalna kampanja Vesna - živeti življenje brez nasilja. Najpomembnejši cilj kampanje je bil opozarjanje na problematiko nasilja nad ženskami in deklicami ter ozaveščanje tako žensk z izkušnjo nasilja (in potencialnih žrtev) kakor tudi strokovne in širše javnosti.

K boljšemu in učinkovitejšemu delu z žrtvami nasilja so pripomogli tudi programi pomoči žrtvam ter izobraževanja in usposabljanja za policijo, centre za socialno delo, nevladne organizacije, pedagoški in svetovalni kader, ki se srečujejo z različnimi oblikami nasilja. Pri teh dejavnostih je imelo pomembno vlogo sodelovanje državnih institucij z nevladnimi organizacijami. Izvedene dejavnosti so pripomogle k izboljšanju sistemske obravnave žrtev nasilja v družini in storilcev nasilnih dejanj, s posebnim poudarkom na zaščiti ranljivih družbenih skupin, ter okrepile medresorsko in interdisciplinarno sodelovanje. Opravljene so bile tudi raziskave in analize o učinkih sprejete zakonodaje na delo institucij pri obravnavanju nasilja, o pojavnosti nasilja v zasebni sferi in partnerskih odnosih, ki so pokazale, da narašča število primerov nasilja v družini, ki jih institucije zaznajo, prepoznajo in obravnavajo.

V Sloveniji sta bili na področju nasilja v družini opravljene dve raziskavi, in sicer Nasilje v družinah v Sloveniji (2006, Znanstveno-raziskovalno središče Koper) ter prva nacionalna raziskava o nasilju v zasebni sferi in v partnerskih odnosih, ki je potekala v okviru projekta Pojavnost nasilja in odzivnost na nasilje v zasebni sferi in partnerskih odnosih (2011, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti). Po podatkih nacionalne raziskave je 90,8 % povzročiteljev nasilja moških, žrtve pa so v veliki večini ženske. Analiza podatkov kaže, da je vsaka druga ženska v Sloveniji (56,6 %) od dopolnjenega 15.

leta starosti doživela eno od oblik nasilja. Najpogostje so doživljale psihično nasilje (49,3 %), potem fizično (23 %), premoženjsko (14,1 %), omejevanje gibanja (13,9 %) in spolno nasilje (6,5 %). Med tistimi ženskami, ki so nasilje v družini doživele v zadnjem letu, jih je največ doživelo psihično nasilje (49,9 %), manj pa fizično (5,9 %), spolno (1,5 %) in premoženjsko nasilje (7 %) ter omejevanje svobode (6,1 %). Raziskava je tudi pokazala, da so ženske, ki doživljajo nasilje manj zdrave od žensk v splošni populaciji. Pogosteje doživljajo stres, tesnobo in imajo druge motnje, ki so posledice doživljanja nasilja.

Po podatkih, ki jih vodi Ministrstvo za notranje zadeve, od leta 2008 naprej upada število primerov kaznivega dejanja po 191. členu Kazenskega zakonika (opredeljuje kaznivo dejanje nasilja v družini), in sicer je bilo leta 2009 evidentiranih 2.478, medtem ko je bilo leta 2015 zaznanih 1.267 primerov. Statistike kažejo, da je med žrtvami in povzročitelji nasilja v družini nesorazmerno veliko odstopanje glede na spol. Praktično vsa leta, odkar je začel veljati Kazenski zakonik, je med žrtvami nasilja v družini več kot 80 % žensk, medtem ko je v veliki večini povzročitelj nasilja moški (okrog 99 %). Ti podatki so v veliki meri skladni s podatki Ministva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Podatki kažejo, da število žrtve nasilja v družini nekoliko niha, in sicer je bilo leta 2009 1040 žrtev nasilja v družini, leta 2010 jih je bilo 1.979, leta 2014 pa je bilo 1.615. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti vodi tudi drugo statistiko s področja dela centrov za socialno delo pri obravnavi nasilja v družini, iz katere je mogoče razbrati kolikokrat se je npr. oblikoval multidisciplinarni tim in koliko načrtov pomoči je bilo oblikovanih. Podatki nekoliko nihajo.

Leto	Multidisciplinarni tim	Načrt pomoči žrtvi
2009	168	531
2010	463	1006
2011	529	1032
2012	417	857
2013	435	913
2014	433	909
2015	384	773
Povprečje na leto 2009 - 2015	404	860

(Vir: Baza socialnih podatkov)

Podatki tujih in mednarodnih raziskav so v veliki meri skladni z nacionalnimi. Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA) je leta 2014 izvedla vseevropsko raziskavo z naslovom Nasilje nad ženskami, v okviru katere je proučevala tudi nasilje v družini. Podatki raziskave kažejo, da je v krogu družine 43 % žensk že doživelo katero od oblik psihičnega nasilja, 22 % jih je bilo žrtev partnerjevega fizičnega in/ali spolnega nasilja s strani sedanjega ali bivšega partnerja.

Ob povečani medijski, strokovni in politični pozornosti je nasilje v družini postalo prepoznan družben problem, vendar cilja, da bi celoten sistem preprečevanja nasilja nad ženskami v domačem okolju in partnerskih odnosih temeljil na ničelni strpnosti, še nismo uspeli doseči. V primerjavi z nekaterimi drugimi evropskimi državami je ozaveščenost strokovne in laične javnosti do te oblike nasilja še vedno na nizki ravni. To se odraža v vrednotnem sistemu družbe in ravnanju, kjer obstaja prikrita toleranca do storilcev nasilnih dejanj. Za vzpostavitev ničelne tolerance do nasilja bo potrebno nadaljevati z rušenjem mitov o nasilju v družini, ki zamegljujejo oceno obsega problematike in ščitijo povzročitelje; pri tem moramo vključevati medije, politične, kulturne in izobraževalne institucije. Nujno je tudi sistematično, kontinuirano in načrtno ter ciljno usmerjeno ozaveščanje javnosti o problematiki nasilja v družini in o tem, da je delovanje proti tovrstnemu nasilju skupna odgovornost celotne družbe ter konec koncev vsake posameznice in posameznika, ki bi lahko tovrstno nasilje preprečil, pa raje molči. Za

koordiniran in učinkovit pristop delovanja proti nasilju v družini ter ustrezen razvoj politik preprečevanja in obravnave nasilja je nujno vključevanje nevladnih organizacij, služb in strokovnjakinj ter strokovnjakov s področja sociale, policije, zdravstva in izobraževanja.

Za preprečevanje nasilja v družini in primerno obravnavo ter zaščito žrtev je nujno potrebno posodobljati tudi zakonodajo. Praksa in analiza učinkov ZPND sta pokazali, da je posamezna področja potrebno dopolniti oziroma spremeniti, kar pomeni, da je zakon treba dopolniti v tistem delu, kjer se kažejo pomanjkljivosti. Iz tega razloga je bila aprila 2015 oblikovana široka medresorska delovna skupina za pripravo novele ZPND. Pripravljene spremembe se nanašajo predvsem na sledeča področja: dopolnitev opredelitve nasilja v družini, razširitev opredelitve družinskih članov, razširitev ukrepov sodišč, spremembe na področju prepustitve stanovanja v skupni uporabi, prepoved telesnega kaznovanja otrok, razširitev izvajalcev storitev na področju socialnega varstva, zdravstva, vzgoje in izobraževanja, ki se jim določi vlogo in naloge pri obravnavi nasilja v družini idr.

2. Cilji, načela in poglavitne rešitve predloga zakona

2.1 Cilji

Temeljni cilj predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju nasilja v družini je izboljšati in posodobiti zakon na način, da bo še bolj ščitil žrtve nasilja v družini ter preprečeval nadaljnje zlorabe. Istočasno je cilj natančneje opredeliti nasilje v družini in posodobiti definicijo družinskih članov, izboljšati koordinacijo in komunikacijo med vsemi pristojnimi institucijami in organi ter izboljšati postopke za obravnavo nasilja v družini. Splošni cilj predloga zakona je torej dopolnitev in natančnejša ureditev določb na področju obravnave nasilja v družini.

Pri pripravi predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju nasilja v družini je bila upoštevana temeljna mednarodna konvencija na področju obravnave in zaščite žrtev nasilja, in sicer Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (t.i. Istanbulska konvencija). Upoštevana so bila tudi nekatera temeljna načela Konvencije o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo ter Konvencije o otrokovih pravicah in Priporočila parlamentarne skupščine Sveta Evrope o vseevropski prepovedi fizičnega kaznovanja otrok.

Eden izmed ciljev predloga zakona je tudi odprava kršitve prvega odstavka 17. člena Evropske socialne listine (spremenjene). Evropski odbor za socialne pravice pri Svetu Evrope je v postopku kolektivne pritožbe APPROACH proti Sloveniji (št.95/2013) januarja 2015 odločil, da RS krši to določbo Evropske socialne listine (spremenjene), ker nacionalna zakonodaja ne vsebuje izrecne prepovedi vseh oblik telesnega kaznovanja otrok v domačem in drugih okoljih. Vključitev prepovedi telesnega kaznovanja otrok v predlog zakona je nujna za izpolnitev mednarodnih pogodbenih obveznosti RS.

2.2 Načela

Predlagane spremembe in dopolnitve ne spreminjajo temeljnih načel veljavnega zakona. So pa nekatera načela še nekoliko bolj poudarjena in izpostavljena, in sicer:

- načelo spoštovanja človekovih pravic;
- načelo strokovne in hitre zaščite žrtev nasilja v družini;
- načelo enakopravnega obravnavanja žrtev nasilja v družini;
- načelo učinkovitosti postopkov;
- načelo sorazmernosti.

2.3 Poglavitne rešitve

Temeljne novosti predlaganega Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju nasilja v družini so:

- med organe in organizacije se vključi tudi druge izvajalce storitev na področju socialnega varstva, zdravstva, vzgoje in izobraževanja (ob nosilcih javnih pooblastil in izvajalcih javnih služb), ki se jim določi vlogo in naloge pri obravnavi nasilja v družini (dolžnost prijave, izobraževanje strokovnih delavcev, medsebojno obveščanje itd.);
- razširi se opredelitev družinskih članov (sorodniki v stranski vrsti do vštetega četrtega kolena, osebe v partnerskem razmerju, osebe, katerih razmerje ali skupnost je že prenehala, novi partnerji ali otroci družinskih članov);
- eksplicitno se zapiše, da je nasilje v družini prepovedano, hkrati pa se razširi opredelitve nasilja v družini (pri fizičnem in spolnem nasilju je dodana grožnja, za psihično nasilje se šteje tudi razširjanje informacij, s katerimi povzročitelj nasilja povzroči strah, pri ekonomskem nasilju se doda neizpolnjevanje obveznosti do družinskega člana, kot nova oblika nasilja se doda zalezovanje idr.);
- vpelje se prepoved telesnega kaznovanja otrok;
- razširi se nabor organizacij, ki so dolžne podati prijavo o nasilju, hkrati pa se vpelje posebna zaščita za osebe, ki zaradi osebnih okoliščin niso sposobne skrbeti zase (dolžnost prijave se uredi enako kot za otroke);
- pravica žrtve nasilja do spremljevalca se širi iz postopkov po tem zakonu na vse postopke, kjer je udeležen povzročitelj nasilja;
- doda se, da organi in organizacije kot poklicno skrivnost varujejo podatke o nastanitvi ogrožene žrtve in njenih otrok ali drugih ukrepah za njihovo zaščito;
- natančneje se opredeli vsebina izobraževanja za strokovne delavke in delavce ter določi obvezno usposabljanje za sodnice in sodnike ter tožilke in tožilce;
- razširi se opredelitev in veljavnost nacionalnega programa preprečevanja nasilja v družini, in sicer se vsebina razširi tudi na preprečevanje nasilja nad ženskami (Istanbulska konvencija), trajanje pa iz 5 na 6 let;
- določi se, da je udeležba na multidisciplinarnem timu obvezna za vse vabljene;
- podrobneje se določi postopek za zaščito žrtve in njenega spremljevalca ob vstopu v stanovanjske in druge prostore, da iz njih vzame nujno potrebne stvari za zagotavljanje njenih osnovnih življenjskih potreb;
- širi se nabor ukrepov sodišča za zaščito žrtve in podrobneje se uredi postopek pred sodišči, pri čemer so ključne naslednje spremembe:
 - sodišču se dopušča možnost, da ukrepe po tem zakonu izreče tudi na predlog CSD (ne le na predlog žrtve);
 - širi se nabor možnih ukrepov sodišča, zlasti takšnih za zaščito otrok (npr. prepoved izdaje osebnih dokumentov, prepoved prehoda državne meje z otrokom, zavarovanje premoženja, napotitev na zdravniški pregled oziroma zdravljenje,...);
 - sodišče bo imelo možnost napotiti povzročitelja nasilja v ustrezne programe;
 - podaljšuje se najdaljše trajanje izrečenih ukrepov iz šest na 12 mesecev;
 - določi se, da sodišče pri izreku ukrepov upošteva tudi otrokovo mnenje, če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice;
 - ureja se možnost sodišč, da izrečejo ukrepe brez izjave povzročitelja nasilja, kadar je ogroženo življenje ali zdravje žrtve;
 - določijo se pritožbeni roki za ugovor oziroma pritožbo na odločitve sodišča v trajanju osem dni;
 - določa se, da mora sodišče ob izreku ukrepov določiti tudi denarno kazen v primeru njihove kršitve;
 - če povzročitelj nasilja krši izrečeni ukrep, mora ukrepati policija po zakonu, ki ureja naloge in postopke policije, sodišče, ki je ukrep izreklo pa je pristojno za izvršitev denarne kazni;
 - žrtev je oproščena plačila takse za postopke po tem zakonu;
 - določi se šestmesečni rok po nasilnem dejanju za predlog ukrepov po tem zakonu s strani žrtve ali CSD;
 - sodišče mora o izrečenih ukrepih takoj obvestiti policijo in CSD oziroma ministrstvo, pristojno za notranje zadeve, če gre za ukrepe v zvezi z osebnim dokumentom;

- pri prepustitvi stanovanja v skupni rabi žrtvi se podrobneje opredeli trajanje ukrepa za različne situacije glede na lastništvo stanovanja;
- črta se določilo o nadomestilu za izključno rabo stanovanja, ki ga lahko od žrtve zahteva povzročitelj;
- prepustitev stanovanja v skupni rabi žrtve v postopku razveze se smiselno širi tudi na zunajzakonska in istospolna partnerstva.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona ne bo imel novih finančnih posledic za državni proračun in druga javnofinančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Sredstva za izvajanje nalog iz ZPND so v sprejetih državnih proračunih za leti 2016 in 2017 zagotovljena v okviru sredstev na proračunskih postavkah Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Sredstva na nekaterih navedenih postavkah so le delno namenjena izvajanju nalog na podlagi ZPND. V tabeli so navedene proračunske postavke in skupna višina sredstev (v EUR) na njih v sprejetih državnih proračunih za leti 2016 in 2017.

	2016	2017
1279 Inštitut RS za socialno varstvo	168.851	167.677
4071 Programi v podporo družini	320.000	320.000
4074 Materinski domovi in zavetišča za otroke in ženske žrtve nasilja	2.450.000	2.450.000
5791 Programi psihosocialne pomoči otrokom, odraslim in družinam	335.064	335.064
7140 Stroški izvajanja zakonov s področja družine	900.000	900.000

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1. Pravo Evropske unije

Predlagana ureditev ni predmet usklajevanja z zakonodajo EU. V okviru prava EU ne obstajajo predpisi, ki bi neposredno posegali na področje obravnavanja nasilja v družini, so pa smiselno upoštevani naslednji evropski pravni akti: Istanbulska konvencija - Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima, Lanzarotska konvencija - Konvencija o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo, Priporočilo parlamentarne skupščine Sveta Evrope o vseevropski prepovedi fizičnega kaznovanja otro.

5.2. Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih

5.2.1. Hrvaška

Materija nasilja v družini je v hrvaški zakonodaji vključena kot samostojni akt, »Zakon o zaščiti od nasilja u obitelji« (2003, 2010), s temeljnim izhodiščem, da so potrebni preventivni ukrepi pred

družinskim nasiljem, da morajo povzročitelji nasilja skozi določen postopek za primerno sankcioniranje.

Zakon jasno definira različne vrste nasilja v družini, družinske člane, sankcije v primerih povzročitve nasilja v družini vključno s prepovedjo telesnega kaznovanja otrok. Zakon nalaga vsem pristojnim organom hitro ukrepanje in izvedbo vseh zaščitnih mehanizmov, ki lahko povzročijo ponovitev nasilja. Hrvaški zakon vključuje tudi različne vrste ukrepe kot npr: zaščitni / varovalni ukrepi, zaporna kazen, denarna kazen idr.

Med zaščitne ukrepe zakon vključuje: ukrep prepovedi približevanja žrtvi, prepoved vstopa in vznemirjanja osebe, ki je žrtev nasilja, ukrep obveznega odmika od stanovanja, hiše ali drugega stanovanjskega prostora, ukrep obveznega zdravljenja zaradi vedenjskih težav v primerih odvisnosti od alkohola ali drog, zaščitni ukrep odvzema določenih predmetov v primerih nasilja. Te ukrepe lahko izvede organ po uradni dolžnosti, na predlog tožilstva ali na zahtevo žrtve nasilja v družini.

5. 2. 2. Velika Britanija

Velika Britanija je ena tistih evropskih držav, ki ima zelo sistematično in podrobno urejeno področje zaščite žrtev pred nasiljem v družini. Zakon je namenjen osebam, ki so starejše od 16 let, intimnim partnerjem in družinskim članom ne glede na spol in spolno orientacijo. Vsebuje vse vrste nasilja, kot slovenski zakon, dodatno pa ima vključeno tudi dejanje prisilne poroke kot vrsto nasilja.

Z novelo njihovega zakona so povzročitelji nasilja, ki svoje žrtve zasledujejo preko socialnih omrežij ali vohunijo za njimi on-line, lahko obsojeni na čas do petih let zaporne kazni. Tej odločitvi botruje dejstvo, kako škodljive posledice ima tako vedenje za žrtve, nad katerimi sedanji ali nekdanji partner izvaja tovrstna dejanja kontinuirano in praviloma ponavljajoče.

Britanci imajo posebej izdelana pravila postopkov in presoj v okviru področja nasilja (nasilje med partnerjema, nasilje mladoletne osebe nad staršem, prisilne poroke idr.), ki strokovni javnosti oziroma pristojnim institucijam močno olajšajo delo, s čimer pridobijo poenoteno prakso v celotnem prostoru in zagotovijo enako obravnavo vseh žrtev in povzročiteljev nasilja v družini.

5.2.3 Avstrija

Avstrija je sprejela zakon o varstvu pred nasiljem v družini leta 1997 (veljati je začel 1.5.1997). Navedeni zakon nima lastnih, samostojnih določb, ampak je njegov osnovni namen, da spreminja določbe treh zakonov: Občega državlanskega zakonika, Zakona o izvršilnem postopku in Zakona o policiji. Zakonske spremembe imajo med drugim tudi zelo pomembno načelno vlogo: zasebnost družine je redefinirana in se konča takrat, ko je potrebna državna intervencija v družino zaradi zagotavljanja fizične varnosti družinskega člana. Poudarjeno je torej bilo, da nasilje v družini ni problem posameznikov, ampak skrb države in njenih institucij.

Druga pomembna novost je nov pristop policije k obravnavanju primerov nasilja v družini; nasilje v družini je ponavljajoče, dlje časa trajajoče ravnanje, je značilnost odnosa med povzročiteljem in žrtvijo in država mora vplivati na urejanje tega odnosa in ne samo reagirati na posamezen nasilen dogodek.

Policist na osnovi zakona iz leta 1997 ob prihodu v intervencijo izreče nasilnežu odstranitev iz stanovanja in prepoved približevanja žrtvi. Nasilnež mora odrejeni ukrep spoštovati takoj, kar mora zagotoviti policija. Zakon posebej poudarja, da je pri odreditvi takšne prepovedi treba posebej paziti na to, da se pri posegu v zasebno življenje osebe, na katero se ukrep nanaša, ohranja sorazmernost. Ukrep se je najprej lahko izrekel za sedem dni, s spremembo zakona o policiji pa je bilo njegovo trajanje podaljšano na deset dni. Policija ga izreče brez predloga žrtve, saj izhaja zakonodaja iz spoznanja številnih študij, da so žrtve nasilja v takšnem psihičnem stanju, da niso sposobne sprejemati odločitev z dolgoročnejsimi posledicami. V teh desetih dneh pa se mora žrtev sama odločiti, ali bo zahtevala izdajo sodne odločbe o prepovedi približevanja. Vložitev takšne zahteve je omejena le na ožje sorodnike oz. bližnje družinske člane. O zahtevku odloča družinsko sodišče in lahko izreče prepoved približevanja za tri mesece. Če pa je v tem času vložena razvezna tožba, ostane takšna prepoved v veljavi, dokler ni razvezni postopek končan. Analitiki avstrijske zakonodaje poudarjajo dvofaznost njihovega pristopa. Najprej odloča država, kaj je v korist žrtve, nato pa mora sama žrtev prevzeti odgovornost za svoje odločitve. Smisel državne intervencije brez »sodelovanja« žrtve je, da se odprejo vrata v družino socialnim službam, ki med t.i prvo fazo poskušajo opolnomočiti žrtev, jo seznaniti s pravnimi instrumenti in ji tako v varnem okolju omogočiti, da razmisli o

dolgoročnem reševanju nasilnega odnosa s partnerjem. To pa je naslednja značilnost avstrijskega modela obravnavanja nasilja v družini; tesno sodelovanje represivnih organov z organi socialnega varstva. V letu 2005 je policija izrekla 5.618 takšnih prepovedi.

Navedeni zakon je tudi ustanovil interventne službe; te so dejansko nevladne organizacije, ki ob izpolnjevanju določenih pogojev sklenejo pogodbo z ministrstvom za notranje zadeve, za svetovanje in nematerialno pomoč žrtvam nasilja v družini. Njihova osnovna naloga je, da poiščejo stik z žrtvijo (za katero izvedo s strani policije) in ne čakajo, da žrtev sama poišče pomoč pri njih. Po obvestilu policije morajo takoj stopiti v stik z žrtvijo in ji nuditi pomoč. S svojim delovanjem morajo žrtvi predvsem zagotoviti varnost in skupaj z žrtvijo oblikovati varnostni načrt. Interventne službe nudijo žrtvam tudi pravno pomoč predvsem pri vlaganju zahtevkov na družinsko sodišče za prepoved približevanja in psihološko pomoč. Poleg pomembne vloge pri obravnavanju posameznih primerov nasilja v družini, imajo interventni centri pomembno vlogo tudi pri oblikovanju in povezovanju različnih organov in organizacij v mreže (policija, kazensko in civilno sodišče, socialne službe, nevladne organizacije).

Vprašanje dolžnosti prijave nasilja v družini je glede zdravnikov v Avstriji urejeno na naslednji način: Področni zakon, ki ureja naloge zdravnikov (Arztegesetz), zavezuje zdravnike k varovanju poklicne skrivnosti. V primeru utemeljenega suma, da je kaznivo dejanje vodilo do smrti ali povzročilo hujše telesne poškodbe, so dolžni to prijaviti policiji. Ob tem morajo žrtev informirati o organih in organizacijah, ki ji lahko pomagajo in ji nudijo zaščito. Pri odraslih žrtvah je torej prijavitvena dolžnost vezana le na težje oblike nasilja v družini. Ta dolžnost pa v primeru ko je žrtev otrok ni omejena na težje primere, ampak zajema vse primere ogrožanja otroka. V primeru, ko je domnevni nasilnež nad otrokom njegov ožji sorodnik, se zaradi dobrobiti otroka lahko počaka s prijavo. V tem primeru se otroka obravnava v sodelovanju s službo socialnega varstva, če je potrebno ga obravnava tudi poseben tim v bolnišnici.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

ZPND nalaga vsem organom in organizacijam (državnim organom, nosilcem javnih pooblastil, izvajalcem javnih služb in organom lokalnih skupnosti) dolžnost, da pomagajo žrtvam nasilja v družini z izvedbo vseh postopkov in ukrepov, ki so potrebni za njeno zaščito. ZPND poleg tega izrecno poudarja, da morajo primere nasilja v družini obravnavati prednostno. Namen ZPND je bil tudi izboljšati medsebojno sodelovanje organov in nevladnih organizacij pri obravnavi nasilja v družini in zaščiti žrtev. Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju nasilja v družini želi izboljšati sodelovanje, zato določa obvezno medsebojno obveščanje o izrečenih ukrepih za zaščito žrtev. Podrobneje se urejajo postopki pred sodišči in postopki policije pri zaščiti žrtev.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o preprečevanju nasilja v družini določa, da v je postopkih pred sodiščem po tem zakonu žrtev oproščena plačila taks. Žrtev nasilja bo tako razbremenjena.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:

/

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo, in sicer za:

/

6.4 Presoja posledic za socialno področje, in sicer za:

Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju nasilja v družini bo izboljšal učinkovitost obravnave nasilja v družini in zaščito žrtev, s čimer se bodo zmanjšale negativne družbene posledice nasilja v družini.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju nasilja v družini predvideva sprejem resolucije o nacionalnem programu za obdobje 6 let, hkrati pa tudi širi vsebino nacionalnega programa.

6.6 Presoja posledic za druga področja

/

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

/

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona

/

7. Prikaz sodelovanja javnosti pri pripravi predloga zakona:

Aprila 2015 je bila oblikovana široka medresorska delovna skupina, ki je vključevala tako predstavnike relevantnih resorjev za obravnavo nasilja v družini, kot tudi predstavnike izvajalcev, sodišč in nevladnih organizacij. Namen delovne skupine je bil, da preuči izkušnje z izvajanjem zakona in pripravi predlog novele, s katero bi veljavni zakon nadgradili in izboljšal delovanje državnih institucij pri obravnavanju nasilja v družini in zaščiti žrtev.

Predlog zakona je bil objavljen na portalu e-demokracija in na spletni strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti dne 1. februarja 2016. V javni razpravi je bil 30 dni.

V času javne razprave so mnenja, predloge in pripombe k predlaganemu zakonu posredovali:

- CNVOS – obrazložitev členov, opis razlogov za sprejem novele in poglobitve rešitve,
- Aktiv strokovnih delavcev/delavk na področju obravnave nasilja v družini v Obalno-kraški in Primorsko – notranjski regiji – spremljevalec žrtve, delo s povzročitelji nasilja,
- Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC – nasilje nad ženskami,
- Svetovalnica za žrtve nasilja in zlorab Maribor-zanemarjanje kot oblika nasilja,
- Socialna zbornica Slovenije - zaščita žrtve, delo s povzročitelji nasilja,
- Door, Društvo z otroke, očetovstvo in resnico – definicija nasilja in nasilje nad moškimi,
- Društvo za nenasilno komunikacijo sodni postopki, brezplačna pravna pomoč, prepoved alternativnega reševanje sporov po tem zakonu,
- Okrožno sodišče v Ljubljani in Mariboru in Višje sodišče v Ljubljani – sodni postopki, trajanje ukrepov,
- Skupnost centrov za socialno delo Slovenije,
- Varuh človekovih pravic – pravica žrtve do zagovornika,
- Združenje proti spolnemu zlorabljanju – zaščita otrok,
- Glas žensk Slovenije – zaščita otrok in mamic, stanovanjski problemi in preživnina.

Predlogi so bili v največji možni meri upoštevani. Organizirani so bili posebni dvostranski sestanki s posameznimi organizacijami, ki so posredovale obsežnejše oziroma kompleksnejše pripombe. Do ključnih pripomb se je opredelila tudi medresorska delovna skupina.

V obdobju javne razprave je Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti skupaj z Zvezo prijateljev mladine Slovenije ter Društvom za nenasilno komunikacijo sodelovalo pri organizaciji okrogle mize na temo predlagane novele ZPND.

8. Navedba, kateri predstavniki predlagatelja bodo sodelovali pri delu državnega zbora in delovnih teles

dr. Anja Kopač-Mrak, ministrica
Martina Vuk, državna sekretarka

Peter Pogačar, državni sekretar

Andrej Del Fabro, v.d. generalnega direktorja Direktorata za družino

II. BESEDILO ČLENOV

Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju nasilja v družini

1. člen

V Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08) se prvi odstavek 1. člena spremeni tako, da se glasi:

»(1) Ta zakon opredeljuje pojem nasilja v družini, določa vlogo in naloge državnih organov, nosilcev javnih pooblastil, izvajalcev javnih služb in drugih izvajalcev storitev na področju socialnega varstva, zdravstva, vzgoje in izobraževanja, organov samoupravnih lokalnih skupnosti (v nadaljnjem besedilu: organi in organizacije) in nevladnih organizacij pri obravnavanju nasilja v družini ter določa ukrepe za varstvo žrtev nasilja v družini.«.

2. člen

2. člen se spremeni tako, da se glasi:

»2. člen
(opredelitev družinskih članov)

(1) Družinski člani po tem zakonu so:

- zakonec ali zunajzakonski partner,
- partner v sklenjeni ali nesklenjeni partnerski zvezi,
- sorodnik v ravni vrsti,
- sorodniki v stranski vrsti do vštetega četrtega kolena,
- oseba v svaštvu v ravni vrsti,
- oseba v svaštvu v stranski vrsti do vštetega drugega kolena,
- posvojitelj in posvojenec,
- rejnik in otrok, nameščen v rejniško družino,
- skrbnik in varovanec,
- osebe, ki imajo skupnega otroka,
- osebe, ki živijo v skupnem gospodinjstvu,
- osebe, ki so v partnerskem razmerju, ne glede na to, ali živijo v skupnem gospodinjstvu.

(2) Za družinske člane po tem zakonu se štejejo osebe iz prejšnjega odstavka, tudi če sta razmerje ali skupnost prenehala.

(3) Za družinskega člana po tem zakonu se smiselno šteje tudi novi zakonec ali zunajzakonski partner ali partner v sklenjeni ali nesklenjeni partnerski zvezi družinskega člana ali otrok katerega od družinskih članov iz prvega odstavka tega člena.«.

3. člen

3. člen se spremeni tako, da se glasi:

»3. člen

(opredelitev nasilja v družini)

(1) Nasilje v družini je prepovedano.

(2) Nasilje v družini (v nadaljnjem besedilu: nasilje) je vsaka uporaba fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana (v nadaljnjem besedilu: povzročitelj nasilja) proti drugemu družinskemu članu (v nadaljnjem besedilu: žrtev) oziroma zanemarjanje ali zalezovanje žrtve ne glede na starost, spol ali katerokoli drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročitelja nasilja, in telesno kaznovanje otrok.

(3) Fizično nasilje je vsaka uporaba fizične sile ali grožnja z uporabo fizične sile, ki žrtev prisili, da kaj stori ali opusti ali da kaj trpi ali ji omejuje gibanje oziroma komuniciranje in ji povzroči bolečino, strah ali ponižanje, ne glede na to, ali so nastale telesne poškodbe.

(4) Spolno nasilje so ravnanja s spolno vsebino, v katera žrtev ne privoli, je vanje prisiljena ali zaradi svoje stopnje razvoja ne razume njihovega pomena, grožnje z uporabo spolnega nasilja, ter javna objava spolnih vsebin o žrtvi.

(5) Psihično nasilje so ravnanja in razširjanje informacij, s katerimi povzročitelj nasilja pri žrtvi povzroči strah, ponižanje, občutek manjvrednosti, ogroženosti in druge duševne stiske, tudi če so storjena z uporabo informacijsko komunikacijske tehnologije.

(6) Ekonomsko nasilje je neupravičeno nadzorovanje ali omejevanje žrtve pri razpolaganju z dohodki oziroma upravljanju s premoženjem, s katerim žrtev samostojno razpolaga oziroma upravlja ali neupravičeno omejevanje razpolaganja oziroma upravljanja s skupnim premoženjem družinskih članov, neupravičeno neizpolnjevanje obveznosti do družinskega člana ali neupravičeno prelaganje obveznosti na družinskega člana.

(7) Zanemarjanje je oblika nasilja, kadar povzročitelj nasilja opušča dolžno skrb za žrtev, ki jo potrebuje zaradi bolezni, invalidnosti, starosti, razvojnih ali drugih osebnih okoliščin.

(8) Zalezovanje je naklepno ponavljajoče se neželjeno vzpostavljanje stika, zasledovanje, fizično vsiljevanje, opazovanje, zadrževanje na krajih, kjer se žrtev giba ali druga oblika neželenega vdora v življenje žrtve.«.

4. člen

Za 3. členom se doda nov 3.a člen, ki se glasi:

»3.a člen
(prepoved telesnega kaznovanja otrok)

(1) Telesno kaznovanje otrok je prepovedano.

(2) Telesno kaznovanje otrok je vsako fizično, kruto ali ponižujoče kaznovanje otrok oziroma vsako dejanje, namenjeno kaznovanju otrok, ki ima elemente fizičnega, psihičnega ali spolnega nasilja ali zanemarjanja kot vzgojne metode.«.

5. člen

Drugi odstavek 6. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(2) Vsakdo, zlasti pa strokovni delavci oziroma delavke v zdravstvu ter osebje vzgojno-varstvenih, vzgojno-izobraževalnih zavodov in socialnih zavodov, ter izvajalci vsebin za otroke v športnih in

kulturnih združenjih, mora ne glede na določbe o varovanju poklicne skrivnosti takoj obvestiti center za socialno delo, policijo ali državno tožilstvo, kadar sumi, da je žrtev nasilja otrok ali oseba, ki zaradi osebnih okoliščin ni sposobna skrbeti zase.«.

6. člen

Prvi odstavek 7. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Žrtev nasilja si lahko izbere osebo (v nadaljnjem besedilu: spremljevalec), ki jo lahko spremlja v vseh postopkih, povezanih z nasiljem in v postopkih, kjer je udeležen tudi povzročitelj nasilja.«.

7. člen

V prvem odstavku 9. člena se v drugem stavku za besedo »soglašča« doda besedilo »in s tem ne izpostavlja otrok ali njihovih osebnih podatkov«.

8. člen

Za 9. členom se dodata nova 9.a in 9.b člen, ki se glasita:

»9.a člen
(varstvo podatkov o žrtvi)

Organi in organizacije ter nevladne organizacije kot poklicno skrivnost varujejo podatke o nastanitvi ogrožene žrtve in njenih otrok ali drugih ukrepih za njihovo zaščito.

9.b člen
(informiranje žrtev)

Organi in organizacije ter nevladne organizacije zagotovijo, da žrtve prejmejo ustrezne in pravočasne informacije o razpoložljivih podpornih storitvah in pravnih sredstvih v jeziku, ki ga razumejo.«.

9. člen

V drugem odstavku 10. člena se besedilo »Ministrica oziroma minister (v nadaljnjem besedilu: minister) pristojen za delo, družino in socialne zadeve« nadomesti z besedilom »Minister, pristojen za družino«.

V tretjem odstavku se besedilo »ministrom pristojnim za delo, družino in socialne zadeve« nadomesti z besedilom »ministrom, pristojnim za družino«.

Četrti in peti odstavek se spremenita tako, da se glasita:

»(4) Strokovni delavci v organih in organizacijah, ki v okviru pravil in postopkov iz prejšnjega odstavka opravljajo naloge na področju nasilja, se v okviru stalnega izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja obvezno redno izobražujejo zlasti o preprečevanju in odkrivanju nasilnih dejanj, pregonu, sojenju in izvrševanju sankcij za ta nasilna dejanja, o enakosti med ženskami in moškimi, o potrebah in pravicah žrtev ter preprečevanju sekundarne viktimizacije v obsegu, ki ga določijo ministri iz prejšnjega odstavka.

(5) Odgovorne osebe v organih in organizacijah ter nevladne organizacije zagotovijo usposabljanje vseh strokovnih delavcev, ki se v okviru svojega dela srečujejo z žrtvami oziroma povzročitelji nasilja.«.

Za petim odstavkom se doda nov šesti odstavek, ki se glasi:

»(6) Sodniki in tožilci, ki se pri svojem delu srečujejo z žrtvami oziroma povzročitelji nasilja, se v okviru stalnega izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja obvezno redno izobražujejo s področij iz četrtega odstavka tega člena.«.

10. člen

Prvi odstavek 11. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Državni zbor na predlog vlade sprejme resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami (v nadaljnjem besedilu: nacionalni program) za obdobje šest let.«.

Drugi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(2) Nacionalni program pripravi ministrstvo, pristojno za družino, v sodelovanju z drugimi ministrstvi, obsega pa zlasti:

- oceno stanja in opredelitev ključnih problemov na področju preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami,
- temeljne cilje, usmeritve in naloge na področju preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami v obdobju, ki ga obsega nacionalni program,
- nosilce akcijskih načrtov za izvajanje usmeritev in nalog iz nacionalnega programa na posameznih področjih,
- preventivne dejavnosti,
- podatke, ki se bodo v okviru dejavnosti državne statistike zbirali, obdelovali, povezovali, shranjevali, analizirali in izkazovali,
- usmeritve za obvezno in redno sistematično izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev vseh organov in organizacij,
- zagotavljanje finančnih in drugih sredstev tudi za delovanje nevladnih organizacij na področju preprečevanja nasilja,
- usmeritve za delo z otroki, žrtvami spolne zlorabe,
- delo s povzročitelji nasilja.«.

11. člen

V drugem odstavku 12. člena se besedilo »delo, družino in socialne zadeve« nadomesti z besedo »družino«.

V tretjem odstavku se besedilo »delo, družino in socialne zadeve« nadomesti z besedo »družino«.

12. člen

Za prvim odstavkom 14. člena se dodata nova drugi in tretji odstavek, ki se glasita:

»(2) Center za socialno delo posebej skrbno obravnava primere nasilja, kjer je žrtev nasilja otrok, zlasti kadar gre za sum spolne zlorabe otrok.

(3) Center za socialno delo lahko na zaprosilo žrtve pridobi od zavoda za prestajanje kazni zapora podatek o prostih izhodih, morebitnem pobegu s prestajanja kazni zapora in predvidenem datumu odpusta obsojenca, ki je nad žrtvijo ali njenimi otroki izvajal nasilje.«.

Dosedanji drugi, tretji in četrti odstavek postanejo četrti, peti in šesti odstavek.

Novi četrti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(4) Center za socialno delo lahko napoti povzročitelja nasilja v ustrezne socialnovarstvene storitve, izobraževalne, psihosocialne ali zdravstvene programe, ki jih izvajajo organi in organizacije ter nevladne organizacije. Center pri izvajalcu vsebine iz prejšnjega stavka preveri udeležbo povzročitelja na napoten program. Neudeležba ali neredno obiskovanje programa, v katerega je bil povzročitelj nasilja napoten, pomeni oteževalno okoliščino za povzročitelja nasilja v sodnih postopkih na podlagi tega zakona.«.

V novem petem odstavku se doda nov drugi stavek, ki se glasi:

»Udeležba na timu je za vse vabljene obvezna.«.

V novem šestem odstavku se besedilo »delo, družino in socialne zadeve« nadomesti z besedo »družino«.

13. člen

Prvi odstavek 17. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Nevladne organizacije s področja obravnave in zaščite proti nasilju v okviru svojih programov nudijo zaščito in psihosocialno pomoč žrtvam, organizirajo programe za učenje povzročiteljev nasilja o nenasilnem vedenju v medosebnih odnosih z namenom preprečevanja nadaljnjega nasilja in spreminjanja nasilnih vedenjskih vzorcev ter sodelujejo z organi in organizacijami z različnih področij (policija, tožilstvo, sodišče, center za socialno delo, zdravstvene organizacije, vzgojno-izobraževalni zavodi).«.

14. člen

Za 17. členom se doda nov 17.a člen, ki se glasi:

»17.a člen

(sredstva iz proračuna)

Iz proračuna Republike Slovenije se zagotavljajo sredstva za:

- izvajanje nalog iz nacionalnega programa;
- spremljanje in preučevanje stanja na področju nasilja;
- usposabljanje s področja nasilja, zlasti nasilja nad otroki, vključujoč spolno zlorabo otrok;
- financiranje programov prepoznavanja in učenja veščin pozitivnega starševstva na področju vzgoje otrok;
- oblikovanje ukrepov za preprečevanje nasilja, spremljanje izvajanja in ocenjevanje učinkovitosti teh ukrepov s pripravo predlogov za izboljšanje;
- pripravo, medresorsko usklajevanje in izvajanje programov preprečevanja nasilja;
- sofinanciranje znanstvenoraziskovalne dejavnosti na področju preprečevanja nasilja.«.

15. člen

Besedilo 18. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Policija varuje življenje in zagotavlja osebno varnost žrtve v skladu s predpisi, ki urejajo naloge in

pooblastila policije.

(2) Policija zagotovi žrtvi in njenemu spremljevalcu varnost ob vstopu v stanovanjske in druge prostore, v katerih žrtev prebiva oziroma jih ima v uporabi, da lahko iz njih vzame stvari, ki so potrebne za zagotavljanje njenih osnovnih življenjskih potreb in osnovnih življenjskih potreb njenih otrok ter stvari, ki jih potrebuje za opravljanje svojega dela.

(3) Šteje se, da je žrtev, ko je zaprosila policijo za varovanje iz prejšnjega odstavka, izrazila izrecno dovoljenje, da policisti lahko vstopijo v stanovanjske in druge prostore zaradi zagotavljanja njene varnosti.

(4) Policija lahko prekine izvedbo postopka iz drugega odstavka tega člena, če žrtev ali njen spremljevalec žrtve ne upošteva navodil policije o zagotavljanju varnosti, ali če žrtev ne ravna z namenom pridobiti stvari iz drugega odstavka tega člena.

(5) Ob upoštevanju okoliščin iz prejšnjega postopka in na podlagi nove prošnje žrtve lahko policija izjemoma ponovno izvede postopek iz tega člena.

(6) Policija lahko zavrne prošnjo žrtve iz drugega odstavka tega člena, če so nastopile okoliščine, zaradi katerih žrtev nima pravice vstopiti v stanovanjske in druge prostore.«.

16. člen

19. člen se spremeni tako, da se glasi:

»19. člen (ukrepi sodišča zaradi nasilnih dejanj)

(1) Sodišče lahko povzročitelju nasilja, ki je žrtev telesno poškodoval, ali ji je prizadejal škodo na zdravju, ali je drugače posegel v njeno dostojanstvo ali druge osebnostne pravice, zlasti:

- prepove vstopiti v stanovanje, v katerem živi žrtev;
- prepove zadrževati se v določeni bližini stanovanja, v katerem živi žrtev;
- prepove zadrževati in približevati se krajem, kjer se žrtev običajno nahaja (na primer delovno mesto, šola, vrtec...);
- prepove navezovati stike z žrtvijo na kakršenkoli način, vključno s sredstvi za komuniciranje na daljavo in tudi prek tretjih oseb;
- prepove vzpostaviti vsakršno srečanje z žrtvijo;
- prepove objavljati osebne podatke žrtve, dokumentov iz sodnih in upravnih spisov in osebnih zapisov, ki se nanašajo na žrtev;
- odloči o prepustitvi stanovanja v skupni uporabi žrtvi v skladu z 21. členom tega zakona.

(2) Ukrepe iz prejšnjega odstavka sodišče izreče, kadar je to potrebno za zaščito žrtve, zlasti pa:

- če je povzročitelj nasilja žrtev poškodoval ali žrtvi grozil, da jo bo poškodoval ali drugače protipravno posegel v njeno dostojanstvo ali druge osebnostne pravice;
- če je povzročitelj nasilja protipravno vstopil v stanovanje, v katerem živi žrtev, v prostore kjer dela, ali kako drugače motil njeno mirno posest;

- če povzročitelj nasilja žrtev proti njeni izrecni volji protipravno nadleguje, na primer z zasledovanjem ali uporabo sredstev za komuniciranje na daljavo;
- če povzročitelj nasilja žrtev proti njeni izrecni volji protipravno nadleguje z uporabo oziroma objavljanjem osebnih podatkov žrtve, dokumentov iz sodnih in upravnih spisov in osebnih zapisov, ki se nanašajo na žrtev.

(3) Če ta zakon ne določa drugače, sodišče izreče ukrep iz prvega odstavka tega člena za največ 12 mesecev. Če žrtev poda predlog za podaljšanje trajanja izrečenega ukrepa pred iztekom roka, za katerega je bil ukrep izrečen, se lahko njegovo trajanje podaljša za največ 12 mesecev. Ukrep se lahko izjemoma podaljša večkrat, vendar vsakič za največ 12 mesecev.«.

17. člen

Za 19. členom se doda nov 19.a člen, ki se glasi:

»19.a člen

(napotitev v programe)

(1) Če sodišče izreče ukrep iz prejšnjega člena, lahko povzročitelja nasilja napoti v ustrezne izobraževalne, psihosocialne in zdravstvene programe, ki jih izvajajo organi in organizacije ter nevladne organizacije.

(2) Seznam programov in izvajalcev iz prejšnjega odstavka vodi ministrstvo, pristojno za družino.«.

18. člen

20. člen se spremeni tako, da se glasi:

»20. člen

(ukrepi za zagotavljanje varstva otrok)

Za zagotavljanje varstva otrok lahko sodišče poleg ukrepov iz 19. člena tega zakona:

- prepove prehod državne meje otroku, razen s posebej določeno osebo, organom ali organizacijo
- predlaga odvzem osebnega dokumenta otroka v skladu z zakonom,
- prepove izdajo osebnega dokumenta otroku na podlagi vloge enega ali obeh staršev ali tretje osebe,
- prepove vročitev osebnega dokumenta otroka enemu ali obema staršema ali tretji osebi,
- odloči o nujnem zdravniškem pregledu otroka ali zdravljenju otroka in o drugih zdravstvenih posegih.«.

19. člen

Besedilo 21. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Sodišče lahko naloži povzročitelju nasilja, ki živi ali je živel v skupnem gospodinjstvu z žrtvijo, da mora stanovanje v skupni uporabi prepustiti žrtvi v izključno uporabo v obsegu, kot ga je imel v

uporabi sam.

(2) Sodišče časovno ne omeji trajanja ukrepa iz prejšnjega odstavka, če povzročitelj nasilja ni lastnik, solastnik ali skupni lastnik stanovanja v skupni uporabi.

(3) Če sta žrtev in povzročitelj nasilja solastnika ali skupna lastnika stanovanja v skupni uporabi, če imata na zemljišču, na katerem je stanovanje v skupni uporabi, stavbno pravico, pravico užitka ali rabe, ali če sta ga skupaj najela, sodišče omeji trajanje ukrepa iz prvega odstavka tega člena na največ 12 mesecev. Sodišče lahko trajanje ukrepa na predlog žrtve podaljša še za največ 12 mesecev.

(4) Sodišče omeji trajanje ukrepa iz prvega odstavka tega člena na največ šest mesecev, če je povzročitelj nasilja sam ali s tretjo osebo lastnik, solastnik ali skupni lastnik stanovanja v skupni uporabi, ali če ima na zemljišču, na katerem je stanovanje, sam ali s tretjo osebo stavbno pravico, pravico užitka ali rabe, ali če ga je sam ali s tretjo osebo najel. Če žrtev v roku, ki ga določi sodišče, kljub skrbnemu prizadevanju ne more najti drugega primerne bivalnega prostora, lahko sodišče rok iz prejšnjega stavka na predlog žrtve izjemoma podaljša še za največ šest mesecev, razen če bi to povzročilo nesorazmerno težko breme za tretjo osebo.

(5) Povzročitelj nasilja, ki mora žrtvi stanovanje prepustiti v izključno uporabo, mora opustiti vsa dejanja, ki bi utegnila otežiti ali ovirati takšno uporabo.

(6) Žrtev, ki ji je stanovanje prepuščeno v izključno uporabo, nosi v času izključne uporabe stanovanja stroške rednega upravljanja stanovanja. «.

20. člen

Peti odstavek 22. člena se črta.

Dosedanji šesti odstavek postane peti.

Za novim petim odstavkom se doda nov šesti odstavek, ki se glasi:

»(6) Določbe tega člena se smiselno uporabljajo tudi za zunajzakonske partnerje oziroma partnerje v sklenjeni ali nesklenjeni partnerski zvezi.«.

21. člen

Za 22. členom se dodajo novi 22.a do 22.h členi, ki se glasijo:

»22.a člen (postopek odločanja o ukrepih)

(1) Za odločanje po tem zakonu se uporabljajo določbe zakona, ki ureja nepravdni postopek, če ni v tem zakonu drugače določeno.

(2) Za odločanje o ukrepih po tem zakonu je stvarno pristojno okrožno sodišče.

(3) V postopkih po tem zakonu je krajevno pristojno tudi sodišče, ki je krajevno pristojno za žrtev.

(4) Postopki po tem zakonu so nujni in prednostni.

(5) V postopkih po tem zakonu sodišče, kadar odloči po opravljenem naroku, izda odločbo v osmih dneh.

(6) V postopkih po tem zakonu je javnost izključena.

(7) V postopkih po tem zakonu je žrtev oproščena plačila sodnih taks.

(8) Sodišče v postopkih po tem zakonu odloča o stroških postopka po prostem preudarku.

22.b člen

(začetek postopka)

(1) Postopek se začne na predlog žrtve. Center za socialno delo lahko predlaga začetek postopka s soglasjem žrtve.

(2) Kadar je žrtev otrok, postopek začne sodišče na predlog otroka, starejšega od petnajst let, staršev oziroma enega od staršev, če jim ni odvzeta roditeljska pravica, skrbnika ali centra za socialno delo.

(3) Kadar je žrtev oseba, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, postopek začne sodišče na predlog skrbnika ali centra za socialno delo.

(4) Predlog iz prvega odstavka tega člena mora biti podan najpozneje v šestih mesecih, odkar je žrtev zadnjič utrpela telesno poškodbo, ali ji je povzročitelj nasilja prizadejal škodo na zdravju, ali je drugače posegel v njeno dostojanstvo ali druge osebnostne pravice.

22.c člen

(roki za odgovor na predlog)

Rok za odgovor na predlog za začetek postopka je osem dni.

22.č člen

(sklep o izreku ukrepa)

V sklepu, s katerim sodišče izreče ukrep po tem zakonu, izreče tudi denarno kazen za primer, če povzročitelj nasilja ne bo ravnal v skladu s sklepom sodišča ali bo kršil dolžnost iz petega odstavka 21. člena ali dolžnost iz petega odstavka 22. člena tega zakona. Denarna kazen se izreče v skladu z določbami zakona, ki ureja izvršbo, o izvršbi glede obveznosti, kaj storiti, dopustiti ali opustiti.

22.d člen

(izrek ukrepa brez izjave povzročitelja nasilja)

(1) Kadar iz predloga izhaja, da je podana verjetnost, da povzročitelj nasilja ogroža življenje ali resno ogroža zdravje žrtve ali njenih otrok ali je to potrebno zaradi varstva koristi otroka, lahko sodišče izda sklep, s katerim odloči o ukrepu, ne da bi poslalo predlog v odgovor povzročitelju nasilja.

(2) V primeru iz prejšnjega odstavka se predlog za začetek postopka vroči povzročitelju nasilja skupaj s sklepom sodišča.

(3) Zoper sklep iz prvega odstavka tega člena je dovoljen ugovor v osmih dneh od vročitve sklepa. O ugovoru odloči sodišče, ki je izdalo sklep. Ugovor ne zadrži izvršitve sklepa.

22.e člen

(prepoved alternativnega reševanja sporov)

V postopkih, ki se vodijo zaradi vseh oblik nasilja, je alternativno reševanje sporov izključeno.

22.f člen
(pritožba)

(1) Zoper sklep, s katerim je sodišče odločilo o predlogu, če ne gre za sklep iz prvega odstavka 22.d člena tega zakona, in zoper sklep, s katerim je zavrnilo ugovor iz tretjega odstavka 22.d člena tega zakona, je dovoljena pritožba v osmih dneh od vročitve sklepa.

(2) Pritožba ne zadrži izvršitve sklepa.

(3) Pritožbeno sodišče odloči o pritožbi v osmih delovnih dneh.

22.g člen
(varstvo otrok)

(1) Sodišče pri odločanju v postopkih iz tega zakona upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

(2) Če so ukrepi po tem zakonu izrečeni zaradi varstva otroka, spremlja njihovo izvajanje center za socialno delo.

(3) Center za socialno delo izvede tudi vse druge potrebne ukrepe za varstvo otroka v skladu z zakonom, ki ureja družinska razmerja.

(4) Če sodišče izreče ukrep iz 19. člena tega zakona otroku, ki je povzročitelj nasilja, center za socialno delo izvede ukrepe, potrebne za varstvo otroka na način, da se spoštuje odločitev sodišča.

22.h člen
(obveščanje)

(1) Sodišče o izrečenih ukrepih po tem zakonu takoj obvesti policijo in center za socialno delo ter vzgojno-varstveni ali vzgojno-izobraževalni zavod, ki ga otrok obiskuje.

(2) Če sodišče izreče ukrep glede izdaje, vročitve ali odvzema osebnega dokumenta, o tem takoj obvesti ministrstvo, pristojno za notranje zadeve.«.

22. člen

23. člen se spremeni tako, da se glasi:

»23. člen

(izvršitev izrečenih ukrepov in denarne kazni)

(1) Če povzročitelj nasilja krši ukrep, ki ga je sodišče izreklo na podlagi prve, druge, tretje, četrte ali pete alineje prvega odstavka 19. člena tega zakona, žrtev o tem obvesti policijo, ki ukrepa v skladu s pristojnostmi, ki jih ima glede kršitev ukrepa prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju, v skladu z zakonom, ki ureja naloge in pooblastila policije.

(2) Denarno kazen, izrečeno v sklepu sodišča, izvrši sodišče, ki jo je izreklo, v skladu z zakonom, ki ureja izvršbo.

23. člen

24. člen se črta.

24. člen

27. člen se spremeni tako, da se glasi:

»27. člen

(obseg dodelitve brezplačne pravne pomoči)

Brezplačna pravna pomoč se po tem zakonu odobri za postopke, ki tečejo zaradi ukrepov po 19., 21. in 22. členu tega zakona in, če je to po mnenju centra za socialno delo nujno potrebno, po zakonu, ki ureja družinska razmerja.«.

25. člen

V drugem odstavku 32. člena se:

– prva alineja spremeni tako, da se glasi:

»Ministrstva za notranje zadeve – podatke o posamezniku in družinskih članih (ime in priimek, spol, datum rojstva, podatke o državljanstvu, podatke o prebivališču), podatke o sklenjenih zakonskih zvezah, razvezah in sklenjenih partnerskih zvezah iz centralnega registra prebivalstva in podatke o gospodinjstvu iz drugih evidenc Ministrstva za notranje zadeve;«;

– v četrti alineji besedilo »Inštituta za varovanje zdravja« nadomesti z besedilom »Nacionalnega inštituta za javno zdravje«;

– v šesti alineji besedilo »Javnega jamstvenega in preživninskega sklada Republike Slovenije« nadomesti z besedilom »Javnega štipendijskega, razvojnega, invalidskega in preživninskega sklada Republike Slovenije«.

KONČNA DOLOČBA

26. člen

(začetek veljavnosti)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

Prvi del: SPLOŠNE DOLOČBE

K 1. členu

V prvem členu predlagatelj predlaga, da se med organe in organizacije vključi tudi druge izvajalce storitev na področju socialnega varstva, zdravstva, vzgoje in izobraževanja (ob nosilcih javnih pooblastil in izvajalcih javnih služb), ki se jim določi vlogo in naloge pri obravnavi nasilja v družini (dolžnost prijave, izobraževanje strokovnih delavcev, medsebojno obveščanje itd.). Za ustrezno zaščito žrtev moramo zagotoviti enako obravnavo pri vseh izvajalcih storitev na področju socialnega varstva, zdravstva, vzgoje in izobraževanja.

K 2. členu:

Predlaga se širša opredelitev družinskih članov, saj je bilo v praksi zaznati več primerov, ko je prihajalo do nasilja med osebami, ki so bile v določenem partnerskem ali intimnem razmerju, pa jih ni bilo mogoče uvrstiti v nobeno izmed kategorij družinskih članov po veljavnem ZPND. Po novem naj bi se za družinske člane šteli tudi npr. osebe, ki so v partnerskem razmerju, ne glede na to ali živijo v skupnem gospodinjstvu (ti. nasilje na zmenkih – dating violence), prav tako tudi, če je razmerje ali skupnost že prenehala, in novi partnerji družinskih članov po tem zakonu.

K 3. členu:

Na podlagi izkušenj z obravnavo nasilja v družini, ko posamezna ravnanja niso bila prepoznana kot nasilje, in v skladu z novimi strokovnimi dognanji in usmeritvami na področju nasilja v družini, se predlaga dopolnitev definicij nasilja v družini. Kot fizično nasilje bi se tako npr. štela že grožnja z uporabo fizične sile, ki žrtev prisili, da kaj stori ali opusti ali da kaj trpi ali ji omejuje gibanje oziroma komuniciranje in ji povzroči bolečino, strah ali ponižanje. Pri definiciji spolnega nasilja se prav tako predlaga, da se kot spolno nasilje šteje grožnja s spolnim nasiljem, ter da se kot spolno nasilje šteje javna objava spolnih vsebin o žrtvi. Slednje je namreč vse pogostejša oblika nasilja zaradi večje uporabe svetovnega spleta, zlasti družbenih omrežij. Iz enakega razloga se kot psihično nasilje dodatno opredeljuje razširjanje informacij o žrtvi. Predlagamo tudi širitev opredelitve ekonomskega nasilja, in sicer kot neupravičeno neizpolnjevanje obveznosti do družinskega člana ali prelaganje obveznosti na družinskega člana, brez njegove vednosti ali pristanka. Dodaja se povsem nova oblika družinskega nasilja zalezovanje, ki je opredeljeno kot naklepno ponavljajoče se neželjeno vzpostavljanje stika, fizično vsiljevanje, zasledovanje, opazovanje ali druga oblika neželenega vdora v življenje žrtve. Predlaga se tudi, da se izrecno zapiše, da je nasilje v družini prepovedano. Pri razumevanju definicij nasilja je potrebno izpostaviti, da je ZPND namenjen predvsem zaščiti žrtev, pri čemer morajo vsi organi in organizacije upoštevati načelo sorazmernosti. Da se prepreči prekomeren poseg v družino, morajo biti postopki in ukrepi za zaščito žrtve sorazmerni s stopnjo njene ogroženosti.

K 4. členu

Dodaja se nov 3.a člen, ki določa prepoved telesnega kaznovanja otrok. Katerakoli oblika telesnega kaznovanja in ponižujočega ravnanja kot vzgojne metode otrok je prepovedana. Telesno kaznovanje otrok je katerakoli dejanje, ki vsebuje fizično silo z namenom povzročitve bolečine ali neugodja, strahu, stiske otroka ali izkazovanja prevladovanja z vidika moči. Ponižujoče ravnanje je kruto psihično ravnanje oziroma kaznovanje odrasle osebe nad otrokom, pri katerem takšno, praviloma ponavljajoče dejanje, povzroči ponižanje, ustrahovanje, zmanjšanje samopodobo, čustveno stisko ipd. Vsaka od navedenih oblik izkazovanja fizične in psihične moči odrasle osebe nad otrokom kot vzgojne metode, ki je enkratno dejanje ali ponavljajoči se vedenjski vzorec odrasle osebe, je nesprejemljiva in nedopustna, ker so posledice, ki jih utrpi ob tem otrok, nepopravljive za njegov nadaljnji razvoj.

Dokazano je, da vsako nasilje, tako telesno kot katerokoli drugo, škodljivo vpliva na oblikovanje otrokove osebnosti. S telesno kaznijo namreč vzgajamo otroka v nesamozavestno odraslo osebo, ki bo kasneje v življenju zaradi privzgojenega vzorca vedenja v družini pogosteje tudi sam posegel po tepežu kot vzgojni metodi svojih otrok. Ob tem želimo poudariti, da se s prepovedjo telesnega kaznovanja otrok ne uvaja ti. permisivne vzgoje. Postavljanje meja je nujni element vzgojnega procesa, vendar brez prisotnosti telesnega kaznovanja kot vzgojne metode.

K 5. členu

Dolžnost organov in organizacij ter nevladnih organizacij glede prijavljanja nasilja v družini je po ZPND odvisna predvsem od tega, ali je žrtev otrok ali polnoletna oseba. Za otroke je, zaradi njihove večje ranljivosti, dolžnost prijave suma nasilja absolutna za vse, pri čemer so k temu še posebej zavezani strokovni delavci v zdravstvu ter osebje v vzgojo-varstvenih, vzgojno izobraževalnih in socialnih zavodov. Predlagamo, da se dolžnost prijave nasilja izrecno zahteva tudi za izvajalce vsebin za otroke v športnih in kulturnih združenjih. Dodatno se predlaga, da enaka obveznost prijave velja tudi za sum nasilja nad osebo, ki zaradi osebnih okoliščin ni sposobna skrbeti zase.

K 6. členu

V skladu z veljavnim ZPND si žrtev lahko izbere spremljevalca, ki jo spremlja v postopkih. Za prisotnost spremljevalca v postopkih zadostuje izjava žrtve pred ali med postopkom. V praksi se se dogaja, da žrtvam ni omogočen spremljevalec v postopkih, ki se ne vodijo zaradi nasilja, je pa v njih udeležen povzročitelj nasilja (npr. razvezni postopek). Ker je naloga spremljevalca nuditi žrtvi čustveno oporo, ko se mora soočiti s povzročiteljem, predlagamo, da se v zakonu izrecno določi, da lahko spremljevalec spremlja žrtev tudi v vseh postopkih, kjer je udeležen povzročitelj nasilja.

K 7. členu

Če polnoletna žrtev s tem izrecno soglaša, je po veljavnem zakonu dopustno posredovanje osebnih podatkov žrtve javnosti. Ocenjujemo, da je v tem kontekstu potrebno dodatno zaščititi otroke kot posebej ranljivo skupino, zato predlagamo, da je posredovanje podatkov o žrtvi javnosti, kljub njenemu soglasju dopustno le, če s tem ne izpostavlja otrok.

K 8. členu

V noveli dodajamo 9.a in 9.b člen, ki določata varstvo podatkov o žrtvi in informiranje žrtve, predvsem z namenom zaščite žrtve. Organi in organizacije so dolžni kot poklicno skrivnost varovati podatke o nastanitvi žrtve ali drugih ukrepih za njeno zaščito. Varovanje podatkov je nujno potrebno, da se poveča varnost žrtve, saj se je v preteklosti dogajalo, da so bili povzročiteljem nasilja podatki o zaščitnih ukrepih za žrtev razkriti. Organi in organizacije so hkrati dolžni zagotoviti, da žrtve prejmejo ustrezne in pravočasne informacije o razpoložljivih podpornih storitvah in pravnih sredstvih v jeziku, ki ga razumejo, kar izhaja tudi iz zahtev ti. Istanbulske konvencije. Da se lahko žrtve informirano odločijo in poskrbijo za svojo zaščito, je nujno, da so seznanjene z vsemi oblikami pomoči, ki so jim na voljo, ter o pravnih sredstvih, ki jih lahko uporabijo za svojo zaščito.

K 9. členu

Za uspešno in učinkovito delo vseh institucij, ki obravnavajo nasilje v družini, je nujno potrebno redno, sistematično in obvezno usposabljanje in izobraževanje za vse strokovne delavke in delavce, ki prihajajo v stik z žrtvami in povzročitelji nasilja. V praksi ugotavljamo, da je poznavanje dinamike nasilja in njegovih posledic med strokovnimi službami preskromno. V predlogu člena podrobneje določamo vsebino usposabljanj na podlagi določil Istanbulske konvencije. Hkrati predlagamo obvezna redna usposabljanja in izobraževanja s področja nasilja tudi za sodnike in tožilce, kar je prav tako zahteva Istanbulske konvencije.

K 10. členu

S spremembo spreminjamo obdobje veljave nacionalnega programa o preprečevanju nasilja v družini iz pet na šest let, saj zakon predvideva pripravo akcijskih načrtov in poročanje vsaki dve leti. Na podlagi Istanbulske in Lanzarotske konvencije širimo vsebino nacionalnega programa, tako da vanj

posebej vključimo področje nasilja nad ženskami, ki so večinoma žrtve nasilja v družini, usmeritve za delo z otroki, žrtvami spolne zlorabe, ter delo s povzročitelji nasilja.

K 11. členu

Gre za popravek redakcijske narave.

K 12. členu

Z novelo predlagamo, da se določi, da mora center za socialno delo posebej skrbno obravnavati primere nasilja, kjer je žrtev nasilja otrok, zlasti kadar gre za sum spolne zlorabe otrok. Za večjo varnost žrtve se dodaja tudi določilo, da lahko center za socialno delo na zaprosilo žrtve pridobi podatke o prostih izhodih, morebitnem pobegu s prestajanja kazni zapora in predvidenem datumu odpusta obsojenca. V primerih, ko center za socialno delo napoti povzročitelja nasilja v ustrezne socialno-varstvene, zdravstvene ali izobraževalne programe, se pogosto dogaja, da se povzročitelji ne odzovejo in ne udeležijo programov, v katere so bili napoteni. Predlagamo, da se določi, da se neudeležba ali neredno obiskovanje programa šteje kot oteževalna okoliščina v sodnih postopkih po tem zakonu, ker kaže na to, da povzročitev ne pripravljen spremeniti nasilnih vedenjskih vzorcev. Zaradi tega je verjetneje, da bo povzročitelj z nasiljem nadaljeval in to je potrebno upoštevati, ko se odločamo o zaščitnih ukrepih za žrtev. To pomeni, da bi bilo to dejstvo lahko upoštevano pri odločitvi sodišča o izreku, trajanju ali podaljšanju trajanja posameznih ukrepov iz 19. člena ZPND, kot tudi pri odločitvi sodišča o napotitvi povzročitelja v ustrezne programe skladno s predlaganim novim 19.a členom. Centri za socialno delo tudi ugotavljajo, da se predstavniki institucij neredno odzivajo na vabila za sodelovanje v multidisciplinarnem timu, ki predstavlja temeljno metodo dela za sprejem ukrepov za zaščito žrtve. Zaradi tega predlagamo, da se v zakonu izrecno določi, da je udeležba na timih obvezna.

K 13. členu

Delovanje nevladnih organizacij pri obravnavi nasilja je nepogrešljivo, saj s svojim delovanjem dopolnjujejo delovanje organov in organizacij in so prve začele razvijati posebne programe za obravnavo povzročiteljev nasilja. Z dopolnitvijo člena želimo v skladu z Istanbulsko konvencijo natančneje določiti delo nevladnih organizacij s povzročitelji nasilja, ki je usmerjeno v učenje povzročiteljev nasilja o nenasilnem vedenju z namenom preprečevanja nadaljnjega nasilja in spreminjanja nasilnih vedenjskih vzorcev.

K 14. členu

S predlogom člena se zagotavlja jasnejša pravna podlaga za porabo sredstev iz državnega proračuna za izvajanje nalog iz nacionalnega programa, spremljanje in preučevanje stanja na področju nasilja v družini, usposabljanje s področja nasilja v družini in nasilja nad otroki, vključujoč spolno zlorabo otrok, financiranje programov prepoznavanja in učenja veščin pozitivnega starševstva na področju vzgoje otrok, oblikovanje ukrepov za preprečevanje nasilja v družini, spremljanje izvajanja in ocenjevanje učinkovitosti teh ukrepov s pripravo predlogov za izboljšanje, pripravo, medresorsko usklajevanje in izvajanje programov preprečevanja nasilja v družini, sofinanciranje znanstvenoraziskovalne dejavnosti na področju preprečevanja nasilja v družini. Pri tem ne gre za ustvarjanje novih obveznosti, ki se financirajo iz državnega proračuna.

K 15. členu

Po določilih 4. člena Zakona o nalogah in pooblastilih policije je ena izmed temeljnih nalog policije tudi dolžnost varovati življenje in osebno varnost ljudi. ZPND to splošno vlogo policije pri varovanju žrtev konkretizira tudi z dolžnostjo zagotavljanja varnosti žrtve, ki je s spremembo člena razširjena in nekoliko natančneje dorečena. Pogoji za vstop v stanovanje in druge prostore so določeni v 53. členu Zakona o nalogah in pooblastilih policije. Na podlagi prve alineje prvega odstavka navedenega člena smejo policisti vstopiti v stanovanje in druge prostore s privolitvijo imetnika (če imetnik stanovanja to dovoli). Nov tretji odstavek določa, da se za takšno privolitve šteje zaprosilo žrtve policiji, da ji pri vstopu v stanovanje zagotovijo varnost. Varnost policistov in drugih oseb je pomemben segment vsakega policijskega postopka, zato je pomembno, da tudi žrtev pri uveljavljanju pravice iz drugega

odstavka tega člena upošteva navodila in zahteve policistov, ki so potrebne za zagotovitev varnosti in nemoteno izvedbo naloge. Nov četrti odstavek določa, da smejo policisti prekiniti izvedbo postopka, če žrtev ali spremljevalec žrtve ne upošteva navodil policije. Razlog za prekinitev pomoči žrtvi pri pridobitvi stvari so lahko tudi primeri, ko žrtev ne ravna z namenom pridobiti stvari iz drugega odstavka tega člena (gre za stvari, ki so nujen za zagotavljanje njenih osnovnih življenjskih potreb in osnovnih življenjskih potreb njenih otrok ter stvari, ki jih potrebuje za opravljanje svojega dela) in bi prisotnost policije želela izkoristiti, da iz stanovanja in drugih prostorov vzame in odnese tudi druge stvari. Zaradi psihičnega stanja žrtev lahko pride do primera, da je žrtev iz stanovanja pozabila vzeti kakšno stvar iz drugega odstavka tega člena, zato je v petem odstavku izjemoma dopuščena možnost, da naknadno (po premisleku) ponovno zaprosi policijo, da ji pri vstopu v stanovanje zagotovi varnost in se ji s tem omogoči, da pride do preostalih stvari, ki so potrebne za zagotavljanje njenih osnovnih življenjskih potreb in potreb njenih otrok. Takšni primeri bi lahko bili tudi sprememba vremenskih razmer, začetek šolskega leta ipd. Šesti odstavek določa, da sme policija zavriniti prošnjo žrtve iz drugega odstavka tega člena, če so nastopila okoliščine zaradi katerih žrtev nima pravice vstopiti v stanovanjske in druge prostore. Takšne okoliščine bi lahko bile, če žrtev ni več imetnica stanovanja, ker se je stanovanje v tem času oddalo v najem drugi osebi ipd.

K 16. členu

Za zagotavljanje varnosti žrtve, preprečitev nadaljnje škode in trajno ureditev življenjske situacije žrtve so ključni ukrepi, ki jih izreče sodišče. Predlagamo dopolnitev ukrepov, ki jih ima sodišče na voljo, tako da se kot ukrep določi tudi prepustitev stanovanja v izključno uporabo žrtvi, prepoved objavljanja osebnih podatkov o žrtvi, sodnih spisov ali osebnih zapisov, ki se nanašajo na žrtev, ter navezovanje stikov z žrtvijo preko tretjih oseb. Predlaga se podaljšanje najdaljšega trajanja izrečenega ukrepa iz šest na 12 mesecev, s tem da lahko žrtev pred vsakokratnim iztekom ukrepa predlaga njegovo podaljšanje. Praksa izvajanja zakona je pokazala, da je 6 mesečna omejitev trajanja ukrepov prekratka za žrtev, ki si ureja novo življenjsko situacijo. Ne glede na to, da bo v skladu s predlogom ukrep možno podaljšati večkrat, bo sodišče ob vsakem odločanju o podaljšanju ukrepa, moralo pretehtati ali za to še obstajajo zakonsko določeni pogoji.

K 17. členu

Predlaga se novi 19. a člen, ki sodišču daje možnost, da povzročitelja nasilja, ki mu je izreklo katerega izmed ukrepov, napoti v ustrezne izobraževalne, psihosocialne in zdravstvene programe, ki jih izvajajo organi in organizacije ter nevladne organizacije. Seznam programov vodi ministrstvo, pristojno za družino.

K 18. členu

V spremenjenem členu predlog novele zakona določa dodatne ukrepe, ki jih sodišče lahko izreče zaradi varstva otrok. Pri tem gre zlasti za ukrepe, ki so namenjeni varovanju otrok pred ugrabitvijo (npr. prepoved prehoda državne meje z otrokom, prepoved vročitve osebnega dokumenta staršu) ali za varovanje njihovega zdravja (npr. napotitev na zdravljenje).

K 19. členu

Prepustitev stanovanja je bila že ob sprejemu zakona zelo pomembna novost v našem pravu. Posegi v človekove pravice so dopustni po strogem testu sorazmernosti, če so primerni za doseganje ustavno legitimnega cilja, če so za doseganje tega cilja nujni v smislu, da cilje ni mogoče doseči brez posega ali z blažjim posegom, in če v ožjem pomenu sorazmerni s težo cilja. Sodišče bo še vedno moralo pri določanju o žrtvinem predlogu za prepustitev stanovanja v skupni rabi, upoštevati tudi izrecno zapisano načelo sorazmernosti. S spremembo člena želimo ukrep natančneje določiti, zlasti z vidika trajanja ukrepa, ki je odvisno od lastništva stanovanja. Veljavni ZPND določa, da kadar je povzročitelj nasilja sam ali s tretjo osebo lastnik, solastnik ali skupni lastnik stanovanja, sodišče ukrep omeji na 6 mesecev. Če sta povzročitelj nasilja in žrtev solastnika ali skupna lastnika stanovanja, po veljavnem ZPND sodišče časovno omeji trajanje ukrepa, zakon pa ne določa zgornje časovne omejitve. Zato predlagamo, da sme ukrep trajati največ 12 mesecev, saj bomo le tako lahko dosegli cilj zaščite žrtve, poseg v lastninsko pravico povzročitelja, pa ne bo nesorazmeren. Predlagamo tudi črtanje določila, da

lahko povzročitelj nasilja od žrtve zahteva primerno nadomestilo za izključno uporabo stanovanja, neprimerno se nam namreč zdi, da povzročitelj nasilja dobi povračilo, kljub odgovornosti za nastalo situacijo. V noveli predlagamo, da se neomejenost trajanja jasno zapiše. Podarjamo, da v veljavnem zakonu ni bilo roka, v katerem lahko žrtev predlaga začetek postopka, razen za prepustitev stanovanja v izključno uporabo, zato se v predlogu zakona določa, da lahko žrtev ali ob njenem soglasju center za socialno delo, predlog poda najkasneje v šestih mesecih, odkar je zadnjič utrpela nasilje. Šestmesečni rok torej velja tudi za ukrep prepustitve stanovanja, saj želimo roke za začetek postopka na sodišču v noveli zakona poenotiti.

K 20. členu

Predlaga se, da se določba o prepustitvi stanovanja v izključno uporabo žrtvi ob razvezi smiselno uporablja tudi na zunajzakonske partnerje oziroma partnerje v sklenjeni ali nesklenjeni partnerski zvezi. Predlagamo tudi črtanje določila, da lahko povzročitelj nasilja od žrtve zahteva primerno nadomestilo za izključno uporabo stanovanja, neprimerno se nam namreč zdi, da povzročitelj nasilja dobi povračilo, kljub odgovornosti za nastalo situacijo.

K 21. členu

V predlogu novele smo dodali nove člene, v katerih predlagamo natančnejši postopek pred sodišči na podlagi tega zakona. Da bi žrtvi olajšali postopek predlaganja ukrepov za njeno zaščito in ga pospešili, predlagamo, da se določi, da je žrtev oproščena plačila taks za postopke po tem zakonu. Predlagamo tudi, da lahko ob soglasju žrtve začetek postopka predlaga tudi center za socialno delo. Ker do sedaj ni bilo roka, v katerem lahko žrtev predlaga začetek postopka, razen za prepustitev stanovanja v izključno uporabo, se v predlogu zakona določa, da lahko žrtev ali ob njenem soglasju center za socialno delo predlog poda najkasneje v šestih mesecih, odkar je zadnjič utrpela nasilje. Z namenom hitrejšega dela sodišč se določi, da sodišče, kadar odloča po opravljenem naroku, odloči v osmih dneh. Osemdnevni rok se določa tudi za odgovor na predlog za začetek postopka in za pritožbo na sklep sodišča. O pritožbi mora pritožbeno sodišče prav tako odločiti v osmih dneh. Zaradi dodatne zaščite žrtve in njenih otrok lahko sodišče, kadar iz predloga izhaja, da je podana verjetnost, da povzročitelj nasilja ogroža življenje ali zdravje žrtve ali njenih otrok, izda sklep, s katerim odloči o ukrepu, ne da bi poslalo predlog v odgovor povzročitelju nasilja. Povzročitelj ima možnost ugovora v osmih dneh, vendar ugovor ne zadrži izvršitve sklepa. Sodišče mora v sklepu, s katerim izreče ukrep po tem zakonu, izreči tudi denarno kazen za primer, če povzročitelj nasilja ne bo ravnal v skladu s sklepom sodišča, prav tako mora o izrečenih ukrepih obvestiti center za socialno delo, policijo in ministrstvo za notranje zadeve, če izreče ukrep glede osebnega dokumenta otroka. Dodatno se določa, da sodišče pri odločanju v postopkih iz tega zakona upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice. V skladu z Istanbulsko konvencijo se določa, da je v postopkih, ki se vodijo zaradi vseh oblik nasilja, izključeno alternativno reševanje sporov. Načini reševanja sporov, ki nadomeščajo sodne odločbe, se večinoma štejejo za boljšo možnost in dosegajo trajnejšo rešitev. Kljub nedvoumnim prednostim teh nadomestnih načinov, lahko imajo v primerih nasilja v družini negativne učinke. Žrtve nasilja nikoli ne morejo pristopiti k postopkom nadomestnega reševanja sporov na enakovredni ravni s povzročiteljem. Zaradi narave nasilnega odnosa v primeru nasilja v družini je pri žrtvah praviloma zaznati občutek sramu, nemoči in ranljivosti, medtem ko povzročitelja prevevata občutek moči in prevlade. Da bi se izognili pritiskom na žrtev in sekundarni viktimizaciji ter da bi omogočili žrtvi poiskati ustrezno zaščito, predlagamo, da je v postopkih, ki se vodijo zaradi vseh oblik nasilja, alternativno reševanje sporov izključeno. Pri tem je pomembno, da postopki po ZPND potekajo na predlog žrtve, zato ima žrtev kadarkoli med postopkom možnost predlog umakniti ali spremeniti.

K 22. členu

Pri izvajanju zakona se je izkazalo, da policija nima vzvodov, da bi lahko ukrepala, ko jo žrtev obvesti, da povzročitelj nasilja krši sodno določene prepovedi, izdane na podlagi Zakona o preprečevanju nasilja v družini (izjema so primeri, ki hkrati stori novo kršitev). Z določbo se zaradi zagotovitve varnosti žrtve vzpostavlja pravna podlaga za ukrepanje policistov v skladu s pristojnostmi, ki jih za kršitev ukrepa prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju, ima po Zakonu o nalogah in

pooblastilih policije (ukaz policista, da zapusti kraj, če tega ne upošteva, odstranitev s kraja, izrek globe, možnost odreditve pridržanja idr.).

K 23. členu

Vsebina veljavnega 24. člena se prenaša v 22.a člen.

K 24. členu

V noveli smo širše opredelili brezplačno pravno pomoč tudi na postopke po zakonu, ki ureja družinske razmerja, kadar je to nujno potrebno. O tem odloči center za socialno delo. Žrtev morda tudi zaradi finančnih stisk ne zmore urediti še postopkov po zakonu, ki ureja družinska razmerja, je pa to nujno potrebno za dolgoročno ureditev njene življenjske situacije.

K 25. členu

Popravek je redakcijske narave, saj gre večinoma za usklajitev z novo terminologijo oziroma z novim poimenovanjem institucij.

K 26. členu

Člen določa rok oziroma čas od objave do veljave predpisa.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

(prepis določb veljavnega zakona, ki se s predlogom spreminjajo)

1. člen

(namen zakona)

(1) Ta zakon določa pojem nasilja v družini, določa vlogo in naloge državnih organov, nosilcev javnih pooblastil, izvajalcev javnih služb, organov samoupravnih lokalnih skupnosti (v nadaljnjem besedilu: organi in organizacije) in nevladnih organizacij pri obravnavanju nasilja v družini ter določa ukrepe za varstvo žrtev nasilja v družini.

(2) Za preprečevanje nasilja v družini in za varstvo ter pomoč žrtvi se poleg ukrepov, ki jih določa ta zakon, uporabljajo tudi ukrepi, določeni z drugimi zakoni in na njihovi podlagi izdanimi predpisi.

2. člen

(opredelitev družinskih članov)

Družinske članice oziroma člani (v nadaljnjem besedilu: družinski člani) po tem zakonu so:

- zakonec ali zunajzakonska partnerica oziroma partner, bivši zakonec ali bivša zunajzakonska partnerica oziroma partner,
- partnerica oziroma partner ali bivša partnerica oziroma partner v registrirani istospolni partnerski skupnosti,
- krvna sorodnica oziroma sorodnik (v nadaljnjem besedilu: sorodnik) v ravni vrsti,
- krvni sorodniki v stranski vrsti do vštetega tretjega kolena,
- sorodnik po svaštvu do vštetega drugega kolena,
- posvojiteljica oziroma posvojitelj (v nadaljnjem besedilu: posvojitelj) in posvojenka oziroma posvojenec,
- rejnica oziroma rejnik (v nadaljnjem besedilu: rejnik) in rejenka oziroma rejenec,
- skrbnica oziroma skrbnik (v nadaljnjem besedilu: skrbnik) in varovanka oziroma varovanec,
- osebe, ki imajo skupnega otroka,
- osebe, ki živijo v skupnem gospodinjstvu.

3. člen

(opredelitev nasilja v družini)

(1) Nasilje v družini (v nadaljnjem besedilu: nasilje) je vsaka uporaba fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana proti drugemu družinskemu članu oziroma zanemarjanje družinskega člana iz 2. člena tega zakona (v nadaljnjem besedilu: žrtve) ne glede na starost, spol ali katerokoli drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročiteljice oziroma povzročitelja

nasilja (v nadaljnjem besedilu: povzročitelj nasilja).

(2) Fizično nasilje je vsaka uporaba fizične sile, ki pri družinskem članu povzroči bolečino, strah ali ponižanje, ne glede na to, ali so nastale poškodbe.

(3) Spolno nasilje so ravnanja s spolno vsebino, ki jim družinski član nasprotuje, je vanje prisiljen ali zaradi svoje stopnje razvoja ne razume njihovega pomena.

(4) Psihično nasilje so ravnanja, s katerimi povzročitelj nasilja pri družinskem članu povzroči strah, ponižanje, občutek manjvrednosti, ogroženosti in druge duševne stiske.

(5) Ekonomsko nasilje je neupravičeno nadzorovanje ali omejevanje družinskega člana pri razpolaganju z dohodki oziroma upravljanju s premoženjem, s katerim družinski član samostojno razpolaga oziroma upravlja ali neupravičeno omejevanje razpolaganja oziroma upravljanja s skupnim premoženjem družinskih članov.

(6) Zanemarjanje je oblika nasilja, kadar oseba opušča dolžno skrb za družinskega člana, ki jo potrebuje zaradi bolezni, invalidnosti, starosti, razvojnih ali drugih osebnih okoliščin.

6. člen

(dolžnost prijave)

(1) Organi in organizacije ter nevladne organizacije, ki pri svojem delu izvedo za okoliščine, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da se izvaja nasilje, so dolžni o tem takoj obvestiti center za socialno delo, razen v primeru, če žrtev temu izrecno nasprotuje in ne gre za sum storitve kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti.

(2) Vsakdo, zlasti pa strokovni delavci oziroma delavke v zdravstvu ter osebje vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih zavodov, mora ne glede na določbe o varovanju poklicne skrivnosti takoj obvestiti center za socialno delo, policijo ali državno tožilstvo, kadar sumi, da je otrok žrtev nasilja.

7. člen

(spremljevalec žrtve)

(1) Žrtev nasilja si lahko izbere osebo, ki jo lahko spremlja v vseh postopkih, povezanih z nasiljem (v nadaljnjem besedilu: spremljevalec).

(2) Za prisotnost spremljevalca v postopkih iz prejšnjega odstavka zadostuje, da žrtev pred pričetkom postopka ali v postopku izjavi, da jo določena oseba spremlja in da želi, da je v postopku prisotna.

(3) Spremljevalec je lahko vsaka polnoletna oseba, ki v postopku ni obravnavana kot povzročitelj nasilja.

(4) Spremljevalec pomaga žrtvi pri zaščiti njene integritete v postopkih pred organi in organizacijami, pomaga pri iskanju rešitev in nudi žrtvi psihično oporo.

(5) Organ, ki vodi postopek, prepove osebi spremljati žrtev v postopku, če ne izpolnjuje pogoja iz tretjega odstavka tega člena oziroma, če obstoji verjetnost, da oseba ne bo mogla opravljati nalog iz prejšnjega odstavka glede na sorodstvene ali druge povezave z žrtvijo ali povzročiteljem nasilja.

9. člen

(varstvo identitete žrtve)

(1) O žrtvah ali povzročiteljih nasilja ne smejo biti javnosti posredovani podatki, na podlagi katerih bi bilo mogoče prepoznati žrtev ali njeno družino. Posredovanje podatkov je dopustno le, če polnoletna

žrtev s tem izrecno soglaša.

(2) Starši ali otrokov skrbnik, rejnik, posvojitelj so dolžni v okviru izvajanja skrbi za otroka tega varovati pred izpostavljanjem javnosti.

10. člen

(vloga organov in organizacij ter nevladnih organizacij)

(1) Organi in organizacije ter nevladne organizacije so dolžne v okviru z zakoni in drugimi predpisi določenimi nalogami in pooblastili prednostno obravnavati primere nasilja, zagotavljati medsebojno obveščanje in pomoč z namenom preprečevanja in odkrivanja nasilja, odpravljanja vzrokov ter nudenja pomoči žrtvi pri vzpostavitvi pogojev za varno življenje.

(2) Ministrica oziroma minister (v nadaljnjem besedilu: minister) pristojen za delo, družino in socialne zadeve, natančneje določi postopke medsebojnega obveščanja in nudenja pomoči iz prejšnjega odstavka.

(3) Ministri, pristojni za delovanje policije, zdravstvenih organizacij, socialno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih zavodov, določijo v soglasju z ministrom pristojnim za delo, družino in socialne zadeve, pravila in postopke, ki zagotavljajo usklajeno delovanje organov in organizacij, in ki jih morajo organi in organizacije z navedenih področij upoštevati pri obravnavanju primerov nasilja.

(4) Strokovne delavke oziroma delavci (v nadaljnjem besedilu: strokovni delavci) v organih in organizacijah, ki so v okviru pravil in postopkov iz prejšnjega odstavka zadolženi za opravljanje nalog na področju nasilja, se morajo v okviru stalnega izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja obvezno redno izobraževati s področja nasilja v obsegu, ki ga določijo pristojni ministri iz prejšnjega odstavka. Odgovorne osebe v organih in organizacijah ter nevladne organizacije so dolžne zagotoviti usposabljanje vseh strokovnih delavcev, ki se v okviru svojega dela srečujejo z žrtvami oziroma povzročitelji nasilja.

(5) Center za izobraževanje v pravosodju med izobraževalne vsebine uvrsti področje nasilja v družini.

11. člen

(nacionalni program)

(1) Državni zbor sprejme na predlog vlade nacionalni program preprečevanja nasilja v družini (v nadaljevanju: nacionalni program) za obdobje petih let.

(2) Nacionalni program pripravi ministrstvo, pristojno za delo, družino in socialne zadeve, v sodelovanju z drugimi ministrstvi, obsega pa zlasti:

- oceno stanja in opredelitev ključnih problemov na področju preprečevanja nasilja v družini,
- temeljne cilje, usmeritve in naloge na področju preprečevanja nasilja v družini v obdobju, ki ga obsega nacionalni program,
- nosilce akcijskih načrtov za izvajanje usmeritev in nalog iz nacionalnega programa na posameznih področjih,
- preventivne dejavnosti,
- podatke, ki se bodo v okviru dejavnosti državne statistike zbirali, obdelovali, povezovali, shranjevali, analizirali in izkazovali,
- usmeritve za izobraževanje in usposabljanje,

– zagotavljanje finančnih in drugih sredstev tudi za delovanje nevladnih organizacij.

12. člen

(akcijski načrti)

(1) Akcijski načrti so izvedbeni akti nacionalnega programa, ki za posamezno področje opredelijo potrebne aktivnosti za obdobje dveh let.

(2) Predloge akcijskih načrtov na podlagi poročil o preteklem dveletnem obdobju in morebitne dodatne predloge posameznih ministrstev pripravi delovna skupina, ki jo za ta namen ustanovi ministrstvo, pristojno za delo, družino in socialne zadeve, in skupni akcijski načrt za dveletno obdobje predloži v sprejem vladi.

(3) Ministrstva pošljejo ministrstvu, pristojnemu za delo, družino in socialne zadeve, poročilo iz prejšnjega odstavka najkasneje dva meseca pred iztekom vsakokratnega akcijskega načrta.

14. člen

(naloge centrov za socialno delo)

(1) Center za socialno delo nudi žrtvi in povzročitelju nasilja storitve po zakonu, ki ureja socialno varstvo, pri čemer je cilj obravnavanja odprava neposredne ogroženosti in skrb za žrtvino dolgoročno varnost, z odpravo vzrokov oziroma okoliščin, v katerih prihaja do nasilja, prek reševanja njenih socialnih in materialnih pogojev bivanja.

(2) Center za socialno delo lahko napoti povzročitelja nasilja v ustrezne izobraževalne, psihosocialne in zdravstvene programe, ki jih izvajajo organi in organizacije ter nevladne organizacije.

(3) Pri centru za socialno delo se za obravnavanje nasilja v družini ustanovi multidisciplinarni tim.

(4) Sestavo multidisciplinarnega tima in način dela določi minister, pristojen za delo, družino in socialne zadeve.

17. člen

(nevladne organizacije)

(1) Nevladne organizacije s področja obravnave in zaščite proti nasilju v okviru svojih programov nudijo zaščito in psihosocialno pomoč žrtvam, organizirajo programe za obravnavo povzročiteljev nasilja in sodelujejo z organi in organizacijami z različnih področij (policija, tožilstvo, sodišče, center za socialno delo, zdravstvene organizacije, vzgojno-izobraževalni zavodi).

(2) Nevladne organizacije sodelujejo z organi in organizacijami pri obravnavanju posameznih primerov žrtev in povzročiteljev nasilja. Nevladne organizacije se v okviru programov, ki jih izvajajo, vključujejo tudi v neposredno izvedbo ukrepov za zaščito žrtve.

18. člen

(varovanje življenja in zagotavljanje osebne varnosti žrtve)

Policija varuje življenje in zagotavlja osebno varnost žrtve v skladu s predpisi, ki urejajo delovanje policije. Na prošnjo žrtve policija zagotovi žrtvi varnost ob vstopu v stanovanjske prostore, v katerih prebiva, da lahko iz njih vzame stvari, ki so potrebne za zagotavljanje njenih osnovnih življenjskih potreb in osnovnih življenjskih potreb njenih otrok.

19. člen

(prepovedi zaradi nasilnih dejanj)

(1) Žrtev lahko sodišču predlaga, da določi ukrepe za odvrnitev nadaljnje škode. Sodišče lahko povzročitelju nasilja, ki je žrtev telesno poškodoval, ali ji je prizadejal škodo na zdravju, ali je drugače posegel v njeno dostojanstvo ali druge osebne pravice, na predlog žrtve z odločbo prepove zlasti:

- vstopiti v stanovanje, v katerem živi žrtev;
- zadrževati se v določeni bližini stanovanja, v katerem živi žrtev;
- zadrževati in približevati se krajem, kjer se žrtev redno nahaja (delovno mesto, šola, vrtec ...);
- navezovati stike z žrtvijo na kakršenkoli način, vključno s sredstvi za komuniciranje na daljavo;
- vzpostaviti vsakršno srečanje z žrtvijo.

(2) Ukrepe po prejšnjem odstavku lahko sodišče izreče tudi:

a) če je povzročitelj nasilja žrtvi grozil, da jo bo poškodoval ali drugače protipravno posegel v njeno dostojanstvo ali druge osebne pravice;

b) če je povzročitelj nasilja protipravno vstopil v stanovanje, v katerem živi žrtev ali drugače motil njeno mirno posest;

c) če povzročitelj nasilja žrtev proti njeni izrecni volji protipravno nadleguje, na primer z zasledovanjem ali uporabo sredstev za komuniciranje na daljavo;

d) če povzročitelj nasilja žrtev proti njeni izrecni volji protipravno nadleguje z uporabo oziroma objavljanjem vseh osebnih podatkov žrtve, sodnih spisov in osebnih zapisov na svetovnem medmrežju.

(3) Ukrepe po prvem in drugem odstavku tega člena sodišče izreče tudi, če je povzročitelj nasilja dejanje izvršil v stanju prehodne nerazsodnosti, razen če se dokaže, da ni po svoji krivdi prišel v takšno stanje.

(4) Sodišče časovno omeji trajanje ukrepov iz prvega odstavka tega člena na največ šest mesecev. Žrtev lahko predlaga podaljšanje ukrepa še za največ šest mesecev.

(5) Pritožba zoper ukrep, ki ga izreče sodišče, ne zadrži izvršitve ukrepa.

20. člen

(varstvo otrok)

(1) Postopek za odločitev o ukrepih iz prvega odstavka 19. člena tega zakona začne sodišče v primerih, ko je žrtev otrok, na predlog otroka, starejšega od petnajst let, staršev oziroma enega od staršev, če jim ni odvzeta starševska skrb, ali centra za socialno delo. Če so navedeni ukrepi izrečeni zaradi varstva otroka, spremlja njihovo izvajanje center za socialno delo.

(2) Center za socialno delo je dolžan izvesti tudi vse druge potrebne ukrepe za varstvo otroka v skladu z zakonom, ki ureja družinska razmerja.

21. člen

(prepustitev stanovanja v skupni uporabi)

(1) Žrtev lahko sodišču predlaga, da odloči o prepustitvi stanovanja v skupni uporabi. Sodišče lahko na predlog žrtve z odločbo naloži povzročitelju nasilja, ki z žrtvijo, ki jo je telesno poškodoval ali ji je

prizadejal škodo na zdravju ali je drugače posegel v njeno dostojanstvo ali druge osebnostne pravice, živi v skupnem gospodinjstvu, da mora stanovanje v skupni uporabi prepustiti žrtvi v izključno uporabo v obsegu, kot ga je imel v uporabi sam.

(2) Sodišče časovno omeji trajanje ukrepa iz prejšnjega odstavka, če sta žrtev in povzročitelj nasilja solastnika ali skupna lastnika stanovanja v skupni uporabi, če imata na zemljišču, na katerem je stanovanje v skupni uporabi, stavbno pravico, pravico užitka ali rabe, ali če sta ga skupaj najela.

(3) Sodišče omeji trajanje ukrepa iz prvega odstavka tega člena na največ šest mesecev, če je povzročitelj nasilja sam ali s tretjo osebo lastnik, solastnik ali skupni lastnik stanovanja v skupni uporabi, ali če ima na zemljišču, na katerem je stanovanje, sam ali s tretjo osebo stavbno pravico, pravico užitka ali rabe, ali če ga je sam ali s tretjo osebo najel. Če žrtev v roku, ki ga določi sodišče, kljub skrbnemu prizadevanju ne more najti drugega primerne bivalnega prostora, lahko sodišče rok iz prejšnjega stavka na predlog žrtve izjemoma podaljša še za največ šest mesecev, razen če bi to povzročilo nesorazmerno težko breme za tretjo osebo.

(4) Povzročitelj nasilja, ki mora žrtvi stanovanje prepustiti v izključno uporabo, je dolžan opustiti vsa dejanja, ki bi utegnila otežiti ali ovirati takšno uporabo.

(5) Žrtev, ki ji je stanovanje prepuščeno v izključno uporabo, nosi v času izključne uporabe stanovanja stroške rednega upravljanja stanovanja.

(6) Povzročitelj nasilja lahko od žrtve zahteva primerno nadomestilo za izključno uporabo stanovanja, če je to skladno z načelom pravičnosti.

(7) Žrtev mora predlog iz prvega odstavka tega člena podati najkasneje v treh mesecih, odkar je utrpela katero od ravnanj iz prvega odstavka tega člena.

22. člen

(stanovanjsko varstvo v primeru nasilja ob razvezi)

(1) Ob razvezi zakonske zveze sme zakonec, nad katerim drugi zakonec izvaja nasilje ali če izvaja nasilje nad njegovimi otroki, zahtevati, da mu drugi zakonec prepusti v izključno uporabo stanovanje, v katerem skupaj živita oziroma sta živela.

(2) Sodišče lahko dodeli stanovanje v izključno uporabo zakoncu, ki vloži zahtevo iz prejšnjega odstavka, čeprav bi sicer obstajali pogoji za dodelitev le dela stanovanja, če je to potrebno, da se ob razvezi prepreči nasilje med zakoncema ali nasilje nad otroki.

(3) Sodišče omeji trajanje ukrepa iz prejšnjega odstavka na največ šest mesecev. Na predlog žrtve lahko sodišče ukrep izjemoma podaljša še za največ šest mesecev.

(4) Zakonec, ki mu je stanovanje prepuščeno v izključno uporabo, nosi v času izključne uporabe stanovanja stroške rednega upravljanja stanovanja.

(5) Povzročitelj nasilja lahko od žrtve nasilja zahteva primerno nadomestilo za izključno uporabo stanovanja, če je to skladno z načelom pravičnosti.

(6) Zakonec, ki je drugemu zakoncu zavezan prepustiti stanovanje v uporabo, je dolžan opustiti vse, kar bi temu zakoncu oteževalo ali preprečilo uporabo stanovanja ali njegovega dela.

23. člen

(izvršba)

Izvršba v primeru prepustitve stanovanja po 21. in 22. členu tega zakona se opravi po pravilih za

izpraznitev in izročitev nepremičnin.

24. člen

(pristojnost)

Za odločanje o ukrepih po 19. in 21. členu tega zakona je stvarno pristojno okrožno sodišče v nepravdnem postopku, če ni z zakonom določeno drugače. Sodišče obravnava zadeve prednostno, postopek je nujen, javnost je izključena.

27. člen

(obseg dodelitve brezplačne pravne pomoči)

Brezplačna pravna pomoč se po tem zakonu odobri za postopke, ki tečejo na predlog žrtve zaradi ukrepov po 19. in 21. členu tega zakona.

32. člen

(zbiranje podatkov)

(1) Podatki, ki jih vsebujejo zbirke podatkov iz 31. člena tega zakona, se zbirajo neposredno od posameznika ter iz uradnih zbirk, ki jih v Republiki Sloveniji vodijo za to pooblaščen organi in organizacije.

(2) Centri za socialno delo pri izvajanju nalog na podlagi tega zakona brezplačno pridobivajo podatke, ki jih potrebujejo za namene iz 30. člena tega zakona in za namene zbiranja podatkov po zakonu, ki ureja socialno varstvo, iz obstoječih zbirk podatkov naslednjih upravljavcev:

- Ministrstva za notranje zadeve – podatke o posamezniku in družinskih članih (ime in priimek, datum rojstva, podatke o državljanstvu, podatke o prebivališču), podatke o sklenjenih zakonskih zvezah, razvezah in registriranih istospolnih partnerskih skupnostih iz centralnega registra prebivalstva in podatke o gospodinjstvu iz drugih evidenc ministrstva za notranje zadeve;
- policije – podatke o izdanih odredbah za prepoved približevanja;
- izvajalcev vzgojne in izobraževalne dejavnosti – podatke o vključitvi v vzgojno izobraževalni zavod ter podatke iz zbirke podatkov o otrocih in mladostnikih, ki potrebujejo pomoč in svetovanje;
- Ministrstva za zdravje, Inštituta za varovanje zdravja in drugih izvajalcev zdravstvene dejavnosti – podatke o zdravstvenem stanju oziroma invalidnosti;
- Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije – podatke o zavarovancih in uživalcih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja;
- Javnega jamstvenega in preživninskega sklada Republike Slovenije – podatke o izplačanem nadomestilu preživnine;
- Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje – podatke o brezposelnih osebah ter o datumu in razlogih prenehanja vodenja v evidenci brezposelnih oseb in razlogih prenehanja izplačevanja materialnih pravic;
- javnih socialnovarstvenih zavodov in koncesionarjev s področja socialnega varstva – podatke o uživalcih pravic iz zakona, ki ureja starševsko varstvo in družinska razmerja ter iz zakona, ki ureja socialno varstvo, podatke o preživninah, o postavitvi pod skrbništvo in o imenovanju skrbnika, o namestitvi v rejništvo po zakonu, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti, o vključitvi v socialnovarstvene storitve oziroma programe in o obravnavah nasilja v družini;

- delodajalcev – podatke o zaposlitvi.

(3) V primerih iz prvega in drugega odstavka tega člena posameznikov, na katere se podatki nanašajo, ni potrebno predhodno seznaniti.

(4) Centri za socialno delo zbirajo le tiste podatke, ki jih potrebujejo za obravnavo posameznega primera.

V. PREDLOG, DA SE PREDLOG ZAKONA OBRAVNAVA PO NUJNEM OZIROMA SKRAJŠANEM POSTOPKU

/

VI. PRILOGE

- osnutki podzakonskih predpisov, katerih izdajo določa predlog zakona
- analize, študije
- vprašalniki
- ankete
- pobude in predlogi, ki so neposredno vplivali na odločitev za predlog zakona
- drugo